مدیریت شهری

فصلنامه علمی پژوهشی مدیریت شهری و روستایی
شماره ۷۵ . تابستان ۱۴۰۳

Urban managment
No.75 Summer 2024

۳۹-۶۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۰۳/۰۲ تاریخ پذیرش نهایی : ۱۴۰۳/۰۵/۰۸

واکاوی مفهوم جوامع محصور در تعاریف موجود

یدالله فتح‌الهی قزل‌قیه: دانشجوی دکتری معماری، گروه معماری، دانشکده عمران، معماری هنر، واحد علوم تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

حمید ماجدی*: استاد گروه شهرسازی، دانشکده عمران، معماری هنر، واحد علوم تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

راضیه لبیب زاده: استادیار گروه معماری، دانشکده عمران، معماری هنر، واحد علوم تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

چکیده

جوامع محصور به عنوان الگوهای جدید سکونتگاهی، مفاهیمی همچون انزوای محیطی و اجتماعی، محصوریت، کنترل دسترسی، خدمات و امکانات، همگنی اجتماعی، کیفیت زندگی، حریم خصوصی، امنیت و گروه اجتماعی خاصی از مردم را به همراه داشته و بازتاب‌دهنده تغییرات ساختاری در شهرهای معاصر هستند برخی مطالعات نشان می‌دهد که رشد جوامع محصور، می‌تواند به افزایش تفکیک اجتماعی و فضایی منجر شود. پژوهش حاضر به بررسی جوامع محصور و تأثیرات اجتماعی، اقتصادی و فضایی آن‌ها در محیط‌های شهری می‌پردازد. روش تحقیق استفاده شده ترکیبی از روش‌های توصیفی تحلیلی و استنادی است. در این پژوهش به بررسی تطبیقی تعاریف و دسته‌بندی‌های مختلف از جوامع محصور و تحلیل ویژگی‌ها و پیامدهای این نوع جوامع پرداختیم. از تعاریف و ویژگی‌ها، مؤلفه‌های جوامع محصور به دست آمد که این مؤلفه‌ها در پنج جنبه کالبدی – فضایی، عملکردی، معنایی، مدیریتی -اقتصادی-حقوقی و جمعیت شناختی – اجتماعی دسته‌بندی شدند و با توجه به فراوانی این مؤلفه‌ها در تعاریف و آزمون خبرگی به بازتعریف مفهوم جامعی برای جوامع محصور پرداخته شد. در این میان با ارزیابی تاریخچه و ویژگی‌های جوامع محصور در کشورهای مختلف، سعی گردید تا دید وسیع‌تری نسبت به این جوامع به وجود بیاید. اهمیت جوامع محصور بیشتر به جنبه‌های کالبدی – فضایی بستگی دارد و این موضوع بیانگر تفکیک این جوامع از دیگر نقاط شهری است که با ماهیت این جوامع در ارتباط است.

واژگان کلیدی: واژگان کلیدی: جوامع محصور، انزوا، محصوریت، سکونت، سبک زندگی.

Exploring the concept of gated communities in existing definitions

Abstract

Gated communities as new settlement patterns bring with them concepts such as environmental and social isolation, enclosure, access control, services and facilities, social homogeneity, quality of life, privacy, security and a specific social group of people and reflect structural changes in contemporary cities. Some studies show that the growth of gated communities can lead to increased social and spatial segregation. The present study examines gated communities and their social, economic and spatial impacts in urban environments. The research method used is a combination of descriptive analytical and citational methods. In this study, we conducted a comparative study of different definitions and categories of gated communities and analyzed the characteristics and consequences of this type of community. From the definitions and characteristics, the components of gated communities were obtained, which were categorized into five aspects: physical-spatial, functional, semantic, managerial-economic-legal, and demographic-social. Considering the abundance of these components in the definitions and the expertise test, a comprehensive concept for gated communities was redefined. In the meantime, by evaluating the history and characteristics of gated communities in different countries, an attempt was made to create a broader view of these communities. The importance of gated communities depends more on the physical-spatial aspects, and this indicates the separation of these communities from other urban areas, which is related to the nature of these communities.

Keywords: gated communities, isolation, confinement, residence, lifestyle.

* نویسنده مسؤول: Majedi_h@yahoo.com

مقدمه

خانه مهم‌ترین مرکزیت ذهنی و مرکز عمیق وجود انسان و پایه هویت ما به عنوان یک فرد از جامعه است به همین جهت خانه برای افراد حائز اهمیت می‌باشد. انتخاب محل سکونت تنها به تعریف ارتباط با محیط شهری محدود نمی‌شود، بلکه بر کل زندگی خانوادگی، فعالیت، رفاه، زندگی اجتماعی، کار و تحصیل افراد تأثیرگذار است. (Mo-lin, 2011; Wanas et al., 2014)

جوامع محصور، مناطق مسکونی با دسترسی محدود می‌باشند که معمولاً فضاهای عمومی در آن‌ها خصوصی می‌شوند. آن‌ها دارای ورودی‌های کنترل شده می‌باشند. (Blakely & Snyder, 1997) گسترش جوامع محصور در سراسر جهان به ویژه در ۳۰ سال گذشته افزایش یافته است (Le Goix & Webster, 2008) و به یکی از ویژگی‌های منظر شهری در بسیاری از کشورها تبدیل شده است. (Roitman, 2010) از دلایل گسترش جوامع محصور می‌توان به امنیت، حق انتخاب بیشتر به خریداران خانه در محله‌های محصور، ریسک کمتر، هزینه جستجوی کمتر و امنیت سرمایه‌گذاری بیشتر اشاره کرد. (Le Goix & Webster, 2008) اما در عین حال جوامع محصور ممکن است سبب به وجود آمدن یک مسئله شهری جدید شوند زیرا تمایل دارند مردم را از جامعه گسترده‌تر در هر دو طیف اجتماعی و فضایی جدا کنند. هدف آن‌ها ایجاد یک تجربه منحصربه‌فرد و منزوی برای افراد مرفه و لذت بردن از آزادی حرکت در داخل فضای محصور است.(Hammad et al., 2024a)

وجود جوامع محصور در شهرهای امروزی جهان را باید فراتر از مرزهای فیزیکی آن نگریست زیرا شامل عوامل اجتماعی، فضایی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی است که فراتر از مرزهای فیزیکی آن است. در نمونه‌های موردمطالعه در پژوهش‌ها و مخصوصاً در پژوهش‌های فارسی، تناسبی میان مفاهیم و مبانی مفهوم جوامع محصور وجود ندارد و به همین جهت برای از بین بردن این شکاف، این مقاله تلاش می‌کند تا با بررسی ابعاد مختلف جوامع محصور و تعاریف آن به باز تعریف این مفهوم بپردازد.

مبانی نظری

جوامع محصور[1]

حکومت شهری خصوصی در شهرهای صنعتی اروپایی قرن نوزدهم مانند لندن و پاریس پدیدار شد که در آن بورژوازی صنعتی جدید به دنبال محله‌های حومه‌ای با مدیریت خصوصی و محصور بود (Foldvary, 1994; McKenzie, 1994). جوامع محصور مفاهیم جدیدی در مسکن هستند که تا حد زیادی با خانه‌های سنتی در تضادند (Giddings et al., 2023). پس از مشاهده رشد جوامع محصور در اواخر دهه ۱۹۹۰ در شهرهای سراسر جهان، این جوامع موردتوجه قرار گرفتند. (Roitman, 2010) توسعه جوامع محصور را می‌توان به عوامل ساختاری و ذهنی تقسیم کرد. (Roitman, 2010) عوامل اصلی توسعه ساختاری عبارتند از: افزایش نابرابری و قطبی شدن اجتماع (Caldeira, 2000; Svampa, 2001) افزایش سرمایه‌گذاری خارجی، (Hirt, 2012; Thuillier, 2000; Wu & Webber, 2004) کناره‌گیری دولت از ارائه خدمات، (Caldeira, 2000; Webster, 2001) جایگزین مسکن برای خانواده‌های با درآمد متوسط و بالا (Roitman, 2013a) و افزایش نرخ جرم و جنایت شهری (Caldeira, 2000). از عوامل ذهنی می‌توان به انگیزه افراد و خانواده‌ها برای زندگی در این جوامع اشاره کرد؛ که این انگیزه‌ها عبارتند از افزایش ترس از جرم (Blakely & Snyder, 1997). جستجو برای سبک زندگی بهتر (سروصدای کمتر، مناطق سبز بیشتر و حریم خصوصی بیشتر) (Svampa, 2001) جستجو برای همگنی اجتماعی (Low, 2004)و جستجو برای موقعیت اجتماعی و تمایز اجتماعی بالاتر. (Caldeira, 2000; Roitman, 2013a)

نظریه‌پردازی اولیه خیابان‌های محصور مربوط به نیومن بود که از این خیابان‌ها به‌عنوان فضاهای قابل دفاع نام برد. (Newman, 1973) شناخته‌شده‌ترین مدافع جوامع محصور چارلز جنکس[2] است. برای جنکس، مرزهای ارائه شده توسط جوامع محصور و معماری مخفیانه پاسخی به کثرت‌گرایی قومی است. (Lang & Danielsen, 1997) مکانیسم تشکیل جوامع محصور نیز متفاوت است و تا حد زیادی به زمینه هر کشور بستگی دارد. (Güzey, 2014) بنابراین، آینده جوامع محصور یک آینده منحصربه‌فرد نیست. هر کشور، منطقه و شهر تاریخ خاص خود، مجموعه شرایط اقتصادی و سیاسی ویژه، سرمایه‌ای از محیط‌زیست و صنعت توسعه املاک خود را دارد. (Le Goix & Webster, 2008)

در ادامه به بررسی طبقه‌بندی‌های موجود برای جوامع محصور و محرک‌های اصلی این جوامع می‌پردازیم.

طبقه‌بندی‌های جوامع محصور

جوامع محصور با دو گونه طبقه‌بندی موردمطالعه قرار می‌گیرند که به اختصار به توضیح هر یک از آن‌ها می‌پردازیم:

1. Gated Communities

2. Charles Jencks

مدیریت شهری
فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۷۵ . تابستان ۱۴۰۳
Urban managment
No.75 Summer 2024

Blakely and Snyder (۱۹۹۷) جوامع محصور را به سه دسته تقسیم کرده‌اند:(Sadrmousavi et al., 2015)

الف) جوامع با سبک زندگی خاص[1]: این اجتماعات عموماً تفریحی بوده‌اند. توسعه این اجتماعات عموماً در حاشیه‌ی شهرهای بزرگ است و آن‌ها ممکن است شامل چندین هزار واحد مسکونی و خدمات وابسته باشند.

ب) جوامع با موقعیت بالا[2]: این اجتماعات توسط گروه خاصی از جامعه مانند ثروتمندان، افراد مشهور و طبقات اجتماعی بالا در اکثر نقاط جهان مورد استقبال قرار گرفته است. بیشترین رشد در میان انواع شکل‌های توسعه اجتماعات محصور مربوط به این اجتماعات است.

ج) جوامع با امنیت بالا[3]: مهم‌ترین عامل شکل‌گیری این اجتماعات امنیت می‌باشد. این اجتماعات در گروه‌های مختلف درآمدی و در مکان‌های مختلف از جمله در مرکز شهر و یا حومه دیده شده است.

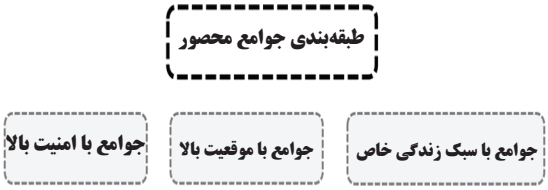

تصویر ۱: دیاگرام طبقه‌بندی جوامع محصور (Blakely & Snyder, 1997)

از سوی دیگر Touman (۲۰۰۲)، دو معیار مختلف را برای طبقه‌بندی جوامع محصور بیان کرده است:

الف) طبقه‌بندی جغرافیایی[4]: این جوامع براساس موقعیتشان به دو دسته طبقه‌بندی شده‌اند: جوامع محصوری که در شهر واقع شده‌اند که عمدتاً به دلایل امنیتی است و جوامع محصوری که خارج از شهر واقع شده‌اند که به عنوان پناهگاهی در برابر محیط آلوده شهر بزرگ ساخته شده‌اند، به عنوان مثال جوامع محصور در ساحل شمالی مصر.

ب) طبقه‌بندی زمانی[5]: این جوامع براساس مدت زمان سکونت به دو دسته طبقه‌بندی شده‌اند: جوامع محصور با اقامتگاه‌های دائمی که معمولاً در شهر یا حومه شهر واقع شده‌اند و نشان‌دهنده اقامتگاه‌های لوکسی هستند که نخبگان جامعه در آن زندگی خواهند کرد؛ و دسته دوم، جوامع محصور با اقامتگاه‌های موقت است که به دو زیرمجموعه دسته‌بندی می‌شود: اقامتگاه‌هایی که افراد هفتگی در آن ساکن می‌شوند که مقصدی است برای آخر هفته‌ها و اقامتگاه‌هایی که افراد یک فصل و در حقیقت تعطیلات طولانی‌مدتی را در آن ساکن می‌شوند. (Tou-man, 2002)

محرک‌های اصلی جوامع محصور

بر اساس مقالات بررسی شده محرک‌های اصلی جوامع محصور عبارتند از: نگرانی‌های امنیتی و ترس از جرم و جنایت، جستجو برای یک محیط زندگی با کیفیت خوب و جهانی شدن و سیاست‌های آزادسازی.(Bandauko et al., 2022)

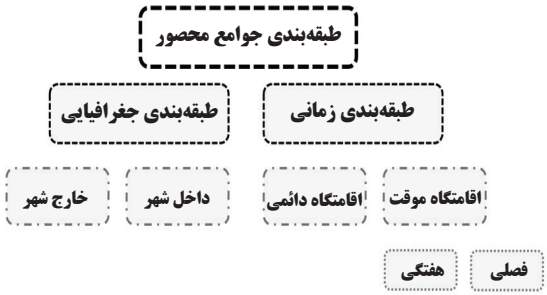

تصویر ۲: دیاگرام طبقه‌بندی جوامع محصور(Touman, 2002)

الف) نگرانی‌های امنیتی و ترس از جرم و جنایت: اکثر مطالعات نیاز به امنیت را به عنوان عامل انگیزشی اصلی برای زندگی مردم در جوامع محصور شناسایی می‌کنند. مطالعات نشان می‌دهد که جرم و جنایت (مانند سرقت از منازل مسکونی) «خارج از کنترل» است.(Durington, 2009)

ب) محیط زندگی با کیفیت خوب: یک محیط زندگی با کیفیت خوب یکی دیگر از موضوعات مهم است که در مطالعات جامعه محصور مطرح شده است. جوامع محصور دارای زیرساخت‌ها، خدمات و امکانات پیشرفته با کیفیتی هستند که در جوامع غیرمحصور وجود ندارد. زندگی در یک محیط شهری که به خوبی نگهداری شده سبب بهبود سبک زندگی خواهد شد.

ج) جهانی‌سازی و سیاست‌های آزادسازی: سیاست‌های جهانی‌سازی و آزادسازی نیز به‌عنوان نیروهای محرکه جوامع محصور در بیشتر شهرها (مانند آگرا[6]، قاهره، ویندهوک[7] و ماپوتو[8]) شناسایی شده‌اند. سیاست‌های اقتصادی نئولیبرال

1. communities with special lifestyle
2. communities with high status
3. communities with lower security
4. Geographic classification
5. Chronological classification

6. Agra
7. Windhoek
8. Maputo

از طریق افزایش نقش بخش خصوصی در تولید جوامع محصور، منجر به حاکمیت شهری کارآفرینانه شد.

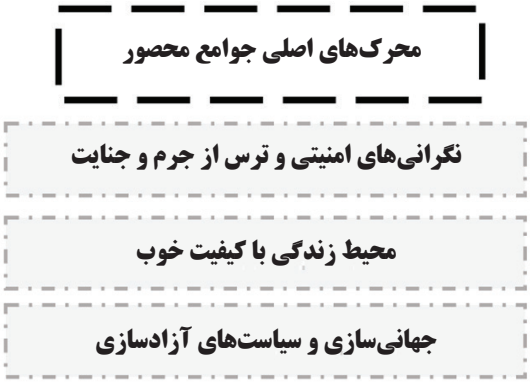

تصویر ۳: دیاگرام محرک‌های اصلی جوامع محصور (Bandauko et al., 2022)

تعریف جوامع محصور

با توجه به اینکه درک جوامع محصور به زمینه‌های جغرافیایی بستگی دارد. هیچ تعریف واحدی برای این موضوع مطالعه وجود ندارد.(Roitman & Recio, 2020) و به همین جهت تعریف جوامع محصور همچنان مبهم است. با این حال، اندیشمندان آنچه که یک جامعه محصور را ایجاد می‌کند، توصیف کرده‌اند.(Hammad et al., 2024a) بنابراین تعاریف متعددی برای مفهوم‌سازی پدیده جوامع محصور استفاده می‌شود. (Roitman, 2010)که در ادامه به بررسی این تعاریف از دیدگاه اندیشمندان می‌پردازیم:

جدول ۱: بررسی تعاریف گوناگون جوامع محصور از دیدگاه اندیشمندان (منبع: نگارندگان)

ردیف	تعریف جوامع محصور	برگرفته
۱	جامعه محصور، شکلی از اجتماع مسکونی[1] یا املاک مسکونی[2] است که دارای ورودی‌های کاملاً کنترل‌شده[3] است. جوامع محصور نشان‌دهنده مناطق مسکونی هستند که در آن‌ها معمولاً فضاهای عمومی با استفاده از دیوارهای محیطی، حصارها، حفاظ‌ها و سایر مکانیسم‌های محدودیت دسترسی به فضاهای خصوصی تبدیل شده است. (Soyeh et al., 2021; Ves-selinov et al., 2007)	(Bandauko et al., 2022)
۲	جوامع محصور را می‌توان به عنوان توسعه‌های مسکونی با دسترسی محدود[4] و ورودی‌های کنترل شده تعریف کرد که توسط عناصر فیزیکی[5] مانند دیوارها، حصارها و درها محصور شده و از محله‌های دیگر جدا شده‌اند همچنین در آن‌ها فضاهای عمومی خصوصی می‌شوند. همچنین در پشت دروازه‌ها امکانات و فضاهای مشترک (خیابان‌ها، پارک‌ها، پیاده‌روها، سواحل و غیره) وجود دارد. (Blakely & Snyder, 1997)	Gooblar, 2002; Hammad et al., 2024a; Le Goix & Webster, 2008; Roitman, 2010; (Sadrmousavi et al., 2015
۳	جامعه محصور به‌مثابه یک کاندومینیوم بسته[6]، توسعه‌ای از چند سکونتگاه[7] است، عمدتاً بلندمرتبه[8] بوده و همیشه با دیوارها و ورودی‌های کنترل شده امنیتی که معمولاً منطقه وسیعی را با محوطه‌سازی اشغال می‌کند، محافظت می‌شود. این کاندومینیوم شامل انواع امکانات رفاهی برای استفاده جمعی است. در دهه گذشته این جوامع به محل اقامت ترجیحی[9] برای ثروتمندان تبدیل شده‌اند. همچنین مناطق محصور معمولاً محیط‌های اجتماعی همگنی[10] هستند. (Cal-deira, 2000)	(Roitman, 2010)

1. residential community
2. housing estate
3. strictly controlled entrances
4. restricted access
5. physical elements
6. closed condominiums
7. multiple residences
8. high-rises
9. preferred residence
10. socially homogeneous environments

ردیف	تعریف جوامع محصور	برگرفته
۴	جوامع محصور به عنوان توسعه‌های مسکونی که در آن‌ها دسترسی عمومی توسط دیوار یا حصار محدود می‌شود، مشخص می‌شوند. این جوامع با توافق‌های قانونی[1] مشخص شده و ساکنانشان دارای یک کد رفتار مشترک[2] و (معمولاً) مسئولیت جمعی[3] برای مدیریت هستند. همچنین این جوامع شامل خدمات مشترک و امکانات رفاهی[4] برای ساکنانشان می‌شوند.(Atkinson & Blandy, 2005)	Hammad et al., 2024a;) Sonia</(Roitman, 2010 author></authors></contrib-utors><titles><title>Gated communities: definitions, causes and consequences</ title><secondary-title>Pro-ceedings of the Institution of Civil Engineers-Urban Design and Planning</ secondary-title></titles><pe-riodical><full-title>Proceed-ings of the Institution of Civil Engineers-Urban Design and Planning</full-title></ periodical><pages>31-38</ pages><volume>163</ volume><number>1</ number><dates><-year>2010</year></ dates><isbn>1755-0807</ isbn><urls></urls></re-<cord></Cite></EndNote
۵	شهرک‌های مسکونی محصور شهری[5] به‌طور داوطلبانه[6] توسط یک گروه اجتماعی همگن اشغال شده‌اند. مکانی است که فضای عمومی با محدود کردن دسترسی از طریق دستگاه‌های امنیتی خصوصی شده است. جوامع محصور با هدف تأمین امنیت ساکنان خود و جلوگیری از نفوذ افراد غیر مقیم طراحی شده‌اند. خانه‌های آن‌ها از کیفیت بالایی[7] برخوردار است و دارای خدمات و امکانات رفاهی است که فقط ساکنین آن‌ها می‌توانند از این خدمات استفاده کنند و هزینه‌های نگهداری اجباری[8] آن را باید به‌طور منظم پرداخت کنند. این جوامع یک هیئت حاکمه خصوصی[9] دارند که قوانین داخلی[10] مربوط به رفتار و ساخت‌وساز را اجرا می‌کند. در انتها این جوامع دور[11]، منزوی[12] و امن[13] هستند (Roitman, 2008, 2010)	(Roitman, 2010)
۶	جوامع محصور به عنوان بیان فیزیکی تغییرات اجتماعی فراصنعتی[14] (تجزیه، فردگرایی، ظهور جوامع) توصیف شده‌اند. به همین ترتیب، آن‌ها نمایانگر نفوذ عمیق ایدئولوژی‌های ترس و امنیت در جامعه در نظر گرفته شده‌اند - ایدئولوژی‌هایی که توسط بازیگران اقتصادی و سیاسی مسلط از جمله شهرداری‌ها و صنایع خانه‌سازی و امنیت ایجاد شده‌اند. (Davis, 2006; Marcuse, 1997)	(Le Goix & Webster, 2008)

1. legal agreements
2. common code of conduct
3. collective responsibility
4. amenities
5. Closed urban residential settlements
6. voluntarily
7. high quality
8. compulsory maintenance fees
9. private governing body
10. internal rules
11. distant
12. secluded
13. secure
14. post-industrial social changes

ردیف	تعریف جوامع محصور	برگرفته
۷	جوامع محصور جزایری منزوی[1] هستند که برای لایه‌های خاصی از جامعه[2] که به دنبال انزوای اجتماعی و فضایی[3] نسبت به جامعه گسترده‌تر هستند، پدید آمده‌اند. (عواد et al., 2015)	(Hammad et al., 2024a)
۸	جوامع محصور، سکونتگاه‌های شهری[4] هستند که با دیوارها احاطه شده‌اند و دارای ورودی‌ها و دروازه‌های متعددی هستند که توسط نیروهای امنیتی کنترل می‌شوند. این جوامع سبب ایجاد دسترسی محدود برای ساکنان و بازدیدکنندگان می‌شوند. (Touman, 2002)	(Hammad et al., 2024a)
۹	جوامع محصور یک منطقه محدود اجتماعی-فضایی[5] در جامعه‌ای خرد[6] است. این جوامع توسعه‌های مسکونی هستند که دارای ویژگی‌های خاصی می‌باشند که سبب ایجاد شرایط جدید می‌شوند. همانند: ۱: مرزها[7]، موانع فیزیکی در اطراف جوامع چندین کارکرد را دارند، آن‌ها غربالگری بصری را ایجاد می‌کنند، حریم خصوصی را مجاز می‌کنند، دارایی را تعریف می‌کنند و دسترسی را محدود می‌کنند. ۲: الگوهای شبکه‌های خیابانی[8]، معمولاً به سمت داخل هستند (به خصوص بن‌بست‌ها). ۳: الگوی کاربری اراضی[9]، جوامع محصور تک کاربری بوده و عمدتاً مسکونی هستند به همین جهت کاربری‌های مختلط به‌ندرت در این جوامع رخ می‌دهند. ۴: الگوی نوع مسکن[10]، سازندگان همواره به دنبال تفکیک انواع مسکن از یکدیگر هستند تا خدمات، امکانات رفاهی و نگهداری که استانداردهای اجتماعی و مالی یکسانی دارند را کنترل کنند. (Ghonimi et al., 2011; Ibrahim et al., 2011)	(Salah & Ayad, 2018)
۱۰	جوامع محصور، مناطق مسکونی خصوصی[11] هستند که به دلیل دسترسی محدود و امکانات مجلل[12] شناخته شده‌اند. (Hammad et al., 2024a) جوامع محصور را می‌توان جوامع شهری با توسعه سریع[13] در نظر گرفت که توسط توسعه‌دهندگان خصوصی[14] هدایت می‌شوند و هدفشان ایجاد حس اجتماع[15] در یک دوره کوتاه است. انزوای آن‌ها از جوامع گسترده‌تر، محیط شهری را تحت تأثیر قرار داده است. جوامع محصور مکانی هستند که تفکیک اجتماعی[16] و کیفیت‌های متنوع ممکن است منجر به طرد اجتماعی[17] و کاهش وحدت در جامعه[18] شود.(Hammad et al., 2024a)	(Hammad et al., 2024a)
۱۱	جوامع محصور با تبدیل فضاهای باز عمومی به فضاهای بسته به بازسازی فضای شهری[19] از طریق استفاده از دروازه‌ها، بوم‌ها، نرده‌ها و دیوارها کمک می‌کنند.(Gooblar, 2002; Lemanski et al., 2008)	(Bandauko et al., 2022)
۱۲	جوامع محصور نه‌تنها مسکن، بلکه تفریحات را نیز در برمی‌گیرند و در بازتولید اجتماعی در سطوح مختلف[20] شرکت می‌کنند. مفهوم جوامع محصور مبتنی بر سبک زندگی که یک رابطه ارگانیک با محیط خود دارد، نیست و به همین دلیل منزوی بوده و نیاز به یک مکانیسم کنترل خصوصی دارد. (McKenzie, 2013)	(Geniş, 2007)

1. isolated islands
2. certain layers of society
3. social and spatial isolation
4. urban settlements
5. socio-spatially restricted area
6. micro community
7. boundaries
8. street network patterns
9. Land-use pattern
10. housing type pattern
11. private residential areas
12. luxurious facilities
13. fast-development urban communities
14. private developers
15. sense of community
16. social segregation
17. social exclusion
18. unity within the society
19. urban space restructuring
20. social reproduction at various levels

ردیف	تعریف جوامع محصور	برگرفته
۱۳	یک جامعه محصور را می‌توان به عنوان محله‌ای با ورودی کنترل‌شده، قلمرو دیواری و تحت نظارت نگهبانان در نظر گرفت. این جامعه محصور دارای فضاهای مشترکی برای ساکنان[1] است. جوامع محصور به عنوان یک راه‌حل مناسب برای جلوگیری از بازدیدکنندگان ناخواسته و ترافیک در منطقه مسکونی در نظر گرفته می‌شوند. (Breetzke et al., 2014; Halberg, 2001; Newman, 1997) با توجه به دلیل اصلی تمایل یک فرد به جامعه محصور، امنیت بالاتر آن است.(Shamsuddin et al., 2014)	(Shamsuddin et al., 2014)
۱۴	این پدیده در ساده‌ترین تعریف ممکن «نوعی از اشکال سکونت است که خصوصی شده و منحصراً توسط گروه خاصی مورد استفاده قرار می‌گیرد». در واقع اجتماعات محصور را می‌توان فضاهای سکونتی دانست که حصارها و دروازه‌هایی، دسترسی غیرساکنان به آن‌ها را محدود می‌کند. این اجتماعات اگرچه با هدف دستیابی به امنیت، ایمنی، حریم خصوصی، تشخص و سبک خاص زندگی به وجود می‌آیند، اما در دیدی جامع‌نگرتر معلول جهانی شدن شیوه‌ی زندگی، مشکلات اجتماعی، جرم و بی‌نظمی عمومی هستند.(Kalantari et al., 2017)	(Kalantari et al., 2017)
۱۵	مجتمع‌های محصور، به عنوان "توسعه‌های مسکونی دیوارکشی شده" و یا "حصارکشی شده" که دسترسی عمومی به آن‌ها محدود شده و اغلب توسط سیستم‌های دوربین مداربسته و یا نیروهای امنیتی محافظت می‌شوند، توصیف می‌گردند. (Wood & Dupont, 2006)	(Wood & Dupont, 2006)
۱۶	مجتمع‌های محصور، مناطقی مسکونی هستند که دسترسی به آن‌ها محدودیت دارد و فضاهای عمومی‌شان خصوصی‌سازی شده‌اند. این جوامع اثرات بالقوه‌ای بر محله‌های اطراف خود دارند؛ از جمله تهدید امنیتی، محدودیت دسترسی و تداوم نابرابری‌های اجتماعی[2].(Low et al., 2012)	(Low et al., 2012)

ویژگی‌های جوامع محصور

در گام بعد پس از بررسی تعاریف موجود، مقالاتی که به ویژگی‌های جوامع محصور پرداخته‌اند، بررسی شدند. مهم‌ترین و اصلی‌ترین ویژگی‌های این جوامع به همراه توضیحات و نظرات موافق و مخالف اندیشمندان درباره این ویژگی‌ها را می‌توان در جدول ۲ مشاهده کرد.

جدول ۲: بررسی ویژگی‌های جوامع محصور از دیدگاه اندیشمندان (منبع: نگارندگان)

ردیف	ویژگی	توضیحات	منبع
۱	انزوا	جوامع محصور نشان‌دهنده انزوا بوده و در خدمت خصوصی‌گرایی هستند و ارتباطات و انسجام را از جامعه حذف می‌کنند.(Gottdiener et al., 2019)زیرا که این جوامع برای گروه‌های متوسط و با درآمد بالا در جامعه در نظر گرفته می‌شوند که پیشینه‌های اجتماعی-اقتصادی، ترجیحات فرهنگی یا ملیت‌های مشابهی دارند. این جوامع نمای واضحی از «انزوای اجتماعی» افراد ثروتمند را نشان می‌دهد و ممکن است بر تعامل فضایی بین محله‌های مختلف تأثیر بگذارد.(Atkinson & Blandy, 2005) جوامع محصور ممکن است یک مسئله شهری مازاد ایجاد کنند زیرا تمایل دارند مردم را از جامعه گسترده‌تر در دو طیف اجتماعی و مالی جدا کنند. هدف آن‌ها ایجاد یک تجربه منحصربه‌فرد و منزوی برای افراد مرفه و لذت بردن از آزادی حرکت در داخل دروازه‌ها است.(Hammad et al., 2024a) در عین حال می‌توان این‌گونه بیان داشت که جوامع محصور منزوی نیستند، تنها در برخی کشورها با خدمات، مدارس و مکان‌های مصرفی و تفریحی خاصی مرتبط هستند.(Judd, 1991; Svampa, 2004)	Hammad et al.,) 2024a; Roitman, (2010

1. shared among the residents
2. social inequalities

ردیف	ویژگی	توضیحات	منبع
۲	تفکیک اجتماعی	برخی اندیشمندان بر این باورند که جوامع محصور منجر به تفکیک اجتماعی می‌شوند(Low, 2001)، این تفکیک اجتماعی زمانی رخ می‌دهد که افراد مرفه در زمان جا به جایی از مناطقی که در گذشته در آن زندگی می‌کردند به اجتماعات محصور منجر به کاهش تنوع اجتماعی و افزایش یک گروه اجتماعی دیگر در مناطق قبلی شوند. (Atkinson & Blandy, 2005) یکی از عوامل مؤثر جدایی جوامع محصور از سایر محله‌های مجاور سن است. در واقع، افراد میانسال و افراد مسن به سرمایه‌گذاری مادام‌العمر که در خانه خود سرمایه‌گذاری شده جذب می‌شوند. به‌طور کلی جوامع محصور در لس‌آنجلس «جهان‌های جدا» ایجاد نمی‌کند. اگر همه‌چیز یکسان باشد، احتمال کمتری برای جداسازی براساس نژاد یا قومیت از سایر مناطق شهر وجود دارد.(Le Goix, 2003, 2013) انحصارطلبی و تجمل‌گرایی در جذب افراد مرفه در جوامع محصور منجر به شکاف‌های اجتماعی-اقتصادی شده است.(Hammad et al., 2024a) بنابراین، انحصار اجتماعی و تقسیم‌بندی اجتماعی عناصر مهمی در تجزیه‌وتحلیل جوامع محصور می‌باشند. (Roitman, 2010; Svampa, 2004) در حالی که برخی دیگر از اندیشمندان تحولات جوامع محصور را بررسی می‌کنند؛ بهبود یکپارچگی اجتماعی را از تأثیرات مثبتی بر محیط اطراف می‌دانند.(Salcedo & Torres, 2004)	Hammad et al.,) 2024a; Le Goix & Webster, 2008; (Roitman, 2010
۳	امنیت	نفوذ عمیق ایدئولوژی‌های ترس و امنیت در جامعه؛ در جوامع محصور مشاهده می‌شود. (Davis, 2006; Glassner, 1999; Manzi & Smith-Bowers, 2013; Marcuse, 1997) درک ساکنان از ایمنی به عنوان ترس از جرم شناخته می‌شود و با نرخ واقعی جرم همبستگی کمی دارد(Wilson-Doenges, 2000). این جوامع به عنوان مناطقی با کاربری مسکونی با وجود نرده‌ها، دیوارها، ویژگی‌های امنیتی (مانند سیستم نظارت امنیتی ۲۴ ساعته)، استحکامات، کنترل دسترسی دقیق است که با مناطق غیر محصور متفاوت می‌شود.(Blakely & Snyder, 1997; Low, 2004; Vesselinov et al., 2007) برخی تحقیقات نشان می‌دهند محصوریت درک ساکنان از امنیت را افزایش می‌دهد(Yip, 2012) و ساکنان، محله‌های محصور را به عنوان مکانی امن برای زندگی در نظر می‌گیرند (Landman & Liebermann, 2005)؛ و به‌طور کلی اعتقاد دارند که محصوریت نقش مثبتی در احساس ایمنی دارد. (Song & Zhu, 2009) اما جوامع محصور ممکن است امنیت ساکنان را بهبود بخشند، اما امنیت محله‌های اطرافشان را مورد چالش قرار می‌دهند.(Blakely & Snyder, 1997; Caldeira, 2012; Marcuse, 1997) درحالی که تحقیقات دیگری نشان می‌دهند که وجود دروازه‌ها یا موانع، هیچ کاهشی در میزان جرم وجود ندارد.(Blakely & Snyder, 1997) و در عوض، خود دروازه‌ها حتی ممکن است ترس (Atkinson & Flint, 2004; Salcedo & Torres, 2004) و جذب فعالیت‌های مجرمانه (Breetzke et al., 2014) را افزایش دهند. طراحی فضایی جوامع محصور بر اساس مفهوم پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی است. هدف اصلی طراحی این جوامع تولید یک شکل شهری با کنترل جرم و جنایت و چالش‌های مرتبط با آن است (Lemanski et al., 2008).	Bandauko et al.,) 2022; Gooblar, 2002; Hammad et al., 2024a; Le Goix & Webster, 2008; (Zhang et al., 2020

ردیف	ویژگی	توضیحات	منبع
۴	قلمرو خصوصی	خصوصی‌سازی فضای عمومی یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های جوامع محصور از نظر فیزیکی است. فضای عمومی از طریق دسترسی محدود به محله‌های موجود خصوصی می‌شود و درنتیجه دسترسی به فضای شهری و فرصت‌های موجود در آن محدود شده و افراد در هنگام ورود و خروج شناسایی می‌شوند؛ بنابراین، محدودیت برخورداری از حق شهر برای سایر ساکنان شهری ایجاد می‌کند. (Blakely & Snyder, 1997; Landman, 2006) برخی از جوامع محصور حتی خدمات مدنی مانند حفاظت پلیس و آموزش را خصوصی می‌کنند. راه‌اندازی املاک مسکونی نیز راهی برای توسعه‌دهندگان است تا یک ملک را به عنوان انحصاری‌تر بازاریابی کنند. (Gooblar, 2002) یکی دیگر از ویژگی‌های کلیدی جوامع محصورِ این است که مدیریت زیرساخت‌ها و خدماتی مانند تعمیر و نگهداری جاده‌ها معمولاً توسط یک نهاد مدیریت خصوصی انجام می‌شود که می‌تواند به شکل انجمن صاحبان خانه (HOAs) باشد. (Vesselinov et al., 2007) به‌طور خلاصه، ایجاد جوامع محصور منجر به دسترسی متفاوت به فرصت‌های شهری می‌شود. ثروتمندان می‌توانند خود را در فضاهای مسکونی محصور با زیرساخت‌های خوب محبوس کنند در حالی که فقرا برای مذاکره در مورد فضاهای خصوصی شده برای زندگی اجتماعی و اقتصادی خود تلاش می‌کنند. (Bandauko et al., 2022) به همین جهت برای بسیاری از شهرنشینان، جوامع محصور نشان‌دهنده یک عقب‌نشینی فیزیکی از زندگی مدنی و شهری هستند.(Gooblar, 2002)	Bandauko et al., 2022; Gooblar, 2002; Hammad et al., 2024a)
۵	عدم مسئولیت و کاهش دلبستگی به مکان	جوامع محصور احساس اجتماعی و مسئولیت متقابل را بین ساکنان ایجاد نمی‌کنند. (Wilson-Doenges, 2000) در واقع، عناصر محصور موجود در جوامع محصور باعث از بین رفتن تنوع اجتماعی می‌شود. این عوامل منجر به گرایش به جدایی اجتماعی می‌شود(Atkinson & Blandy, 2005). درنتیجه، ساکنان جوامع محصور سطوح پایین‌تری از دلبستگی به مکان را تجربه می‌کنند و علاقه کمتری به امور محلی و کیفیت پایین سرمایه اجتماعی دارند. (Mantey, 2017)	(Zhang et al., 2020)
۶	انسجام و وحدت جامعه	در حین توسعه جوامع محصور، نقش‌ها و مسئولیت‌های دولت به‌طور غیرمستقیم به بخش خصوصی منتقل می‌شود و این می‌تواند شامل توسعه و نگهداری زیرساخت‌ها و خدمات پشتیبانی مانند فروشگاه‌ها و بازارهای کوچک، علاوه بر نگهداری از پارک‌ها و تأسیسات عمومی باشد. با چنین مالکیت و امتیازاتی، مسئولیت توسعه‌دهندگان برای مشارکت دادن ساکنان در برخی مسئولیت‌های خاص جهت تشویق مشارکت جامعه بیشتر می‌شود. ساکنین ممکن است از نظر اجتماعی و فیزیکی درگیر تغییرات و تصمیمات خاصی شوند که انسجام و وحدت جامعه را افزایش دهد.(Qureshi, 2023)	Hammad et al., 2024a)
۷	محیط زندگی با کیفیت خوب	جوامع محصور با زیرساخت‌ها، خدمات و امکانات پیشرفته با کیفیتشان حس پرستیژی را القا می‌کنند که زندگی را با کیفیت خوبی بهبود می‌بخشد، زیرا این مسکن‌ها دارایی‌های گران‌قیمتی هستند که عمدتاً توسط شرکت‌های توسعه املاک خصوصی توسعه یافته‌اند و این شرکت‌ها معمولاً منابع مالی کافی برای توسعه و حفظ زیرساخت‌ها و امکانات با کیفیت بالا در زمان طولانی را دارند که سبب ایجاد محیط زندگی با کیفیت خوب می‌شود (Bandauko et al., 2022)	Bandauko et al., 2022)
۸	جهانی‌سازی و سیاست‌های آزادسازی	سیاست‌های اقتصادی نئولیبرال از طریق افزایش نقش بخش خصوصی در تولید جوامع محصور، منجر به حاکمیت شهری کارآفرینانه شد؛ و به عنوان بخشی از دستور کار اقتصادی نئولیبرال، اکثر کشورها اصلاحات نهادی آن را به اجرا گذاشتند و یک وضعیت مطلوب ایجاد کردند(Bandauko et al., 2022)	Bandauko et al., 2022)

ردیف	ویژگی	توضیحات	منبع
۹	تاب‌آوری	یافته‌ها نشان می‌دهند که جوامع محصور هم تسهیل‌کننده و هم بازدارنده تاب‌آوری شهری هستند. به‌عنوان تسهیل‌کننده، جوامع محصور، واحدهای مسکونی مدرن با زیرساخت‌های درجه یک را ارائه می‌کنند تا ذائقه افراد معدود ممتاز را برآورده کنند. آن‌ها به همان اندازه فرصت‌های شغلی کم‌درآمد را برای فقرا که نزدیک دروازه آن‌ها زندگی می‌کنند فراهم می‌کنند. علاوه بر این، آن‌ها به عنوان بسترهایی برای ایجاد سرمایه اجتماعی در میان افراد دارای موقعیت اجتماعی-اقتصادی مشابه عمل می‌کنند که به‌مثابه پناهگاه امن برای ثروتمندان جامعه است. (Atanga et al., 2024) جوامع محصور را می‌توان به‌عنوان مراکزی برای طرد اجتماعی و به حاشیه راندن توصیف کرد که در آن‌ها منافع عمومی توسط منافع خصوصی تسخیر می‌شود. علاوه بر این، جوامع محصور، گسترش شهری و آلودگی را تسهیل می‌کنند، به ویژه جوامعی که در حاشیه‌های شهر قرار دارند.(Atanga et al., 2024)	Atanga et al.,) (2024
۱۰	نابرابری	جوامع محصور، به عنوان مصنوعات مادی در شهرها، نابرابری‌ها را عمیق‌تر نشان می‌دهند. (Borsdorf et al., 2007) نابرابری دارای سه لایه است. لایه اول، لایه مادی است که شامل ویژگی‌های نوع شناسی جامعه محصور مانند اندازه مسکن، قیمت مسکن، دستگاه‌های امنیتی، خدمات و زیرساخت است که جامعه را تا حد زیادی از محله‌های محلی متمایز می‌کند. لایه دوم نهادی است که از طریق ایجاد مقررات در داخل جامعه محصور باعث دیکته رفتارها و ویژگی‌های ساختمان می‌شود. لایه سوم بعد نمادین است که با توجه به عدم توازن قدرت بین «خودی» و «غیرخودی» یا «برندگان» و «بازندگان» قابل مشاهده است (Benediktsson, 2018; Svampa, 2001)	Bandauko et al.,) 2022; Roitman & (Recio, 2020
۱۱	تکه‌تکه شدن فضایی	برخلاف ایده توسعه شهری یکپارچه، جوامع محصور و ساکنانشان تمایل دارند تا از فضاهای عمومی حذف شوند. به همین جهت با توسعه جوامع محصور، شهرها به دو بخش تقسیم می‌شوند: یکی برای افراد ممتاز و دیگری برای فقرا. (Bandauko et al., 2022) بنابراین، جوامع محصور نقش عمده‌ای در تکه‌تکه شدن فضاهای شهری ایفا می‌کنند و چیزی را ایجاد می‌کنند که «جزایر امتیاز نخبگان پراکنده در دریایی از فقر شهری» می‌نامند.(Lemanski & Oldfield, 2009)	Bandauko et al.,) (2022

جوامع محصور در کشورهای گوناگون

در کنار بررسی تعاریف جوامع محصور و ویژگی‌های این جوامع، به بررسی جوامع محصور در کشورهای مختلف پرداخته شد تا تاریخچه و ویژگی‌های این جوامع را در کشورهای دیگر دنیا مطالعه کنیم و در مجموع، دید وسیع‌تری برای مفهوم جامع نهایی به ما می‌دهد. با توجه به تصویر ۴ تاریخچه و چالش‌هایی که جوامع محصور در ایران دارند به اختصار در آن شرح داده شده است.

جدول ۳: بررسی جوامع محصور در کشورهای مختلف از دیدگاه اندیشمندان (منبع: نگارندگان)

ردیف	کشور	ویژگی	توضیحات	منبع
۱	چین	تاریخچه	در چین، دروازه‌ها و دیوارها یکی از ویژگی‌های بارز منظر شهری بوده است، زیرا که دیوارها شهرها را احاطه کرده بودند (Hamama & Liu, 2020; Huang, 2006; Huang & Low, 2008; Pow, 2009; Wu, 2013). برخی از محققان استدلال می‌کنند ظهور جوامع محصور، ادامه مستعمرات شهری محصور است، زیرا اشکال محصور عمیقاً در جامعه چین ریشه دارند. (Huang, 2006; Li & Xie, 2023) در ابتدا احتمالاً ساختار محله‌ها در چین با یک مرز در اطراف جامعه محصور بود. در چین، جوامع محصور اتفاق جدیدی نیستند، بلکه ادامه‌ای از قلمروهای واحد کاری[1] می‌باشند. (Low, 2006; Webster et al., 2006)در اوایل سلسله سونگ (۹۶۰-۱۲۷۹ پس از میلاد)، خانه‌های دردار در بخش‌هایی از جنوب چین برای محافظت از مردم در برابر دزدان و جانوران بودند. جوامع محصور مدرن برای اولین بار در چین به‌عنوان مسکن واحد کاری ظاهر شدند. مسکن تجاری بعدها برای گروه ثروتمند، تحت تأثیر تجارب غربی و عمدتاً از طریق شیوه‌های که در هنگ‌کنگ بود، پدیدار شد Miao (2003)، بیان کرد که دلیل اصلی ایجاد جوامع محصور در چین امنیت است.	Hamama & Liu, 2020; Hammad et al., 2024b; Le Goix & Webster, 2008; Zhang et al., 2020
		توسعه	گسترش جوامع محصور در شهرهای چین به عنوان یک فرآیند ارائه خدمات بازار محور در نظر گرفته می‌شود(Wu & Webber, 2004). افزایش نابرابری اجتماعی و نگرانی‌های امنیتی به توسعه این اجتماعات کمک می‌کند.(Miao, 2003) دلایل مختلفی برای توسعه جوامع محصور وجود دارد؛ مثلاً نیاز به امنیت بالا (علیرغم سطوح نسبتاً پایین جرم و جنایت در پکن) و جامعه‌ای با مرزهای فیزیکی مشخص، تمایز موقعیت اجتماعی، استاندارد ساختمانی بسیار بالای مسکن و تقاضاهای متفاوت برای خدمات و تسهیلات بین جوامع متفاوت. (Wu & Webber, 2004)	Zhang et al., 2020 Wu & Webber, 2004
		ویژگی	در چین، پدیده‌های مرزبندی، مرزها، دیوارها و دروازه‌ها ریشه‌های فرهنگی عمیقی دارند؛ بنابراین، این دروازه‌ها نیاز به امنیت بالا، احساس تعلق و تولید یک محیط زندگی خوب را توجیه می‌کنند. (Breitung, 2012) در چین، جوامع محصور به عنوان یک مشکل اجتماعی از سوی مردم عادی و تصمیم‌گیرندگان تلقی نمی‌شود و یک موضوع قابل اهمیت است. (Qian, 2014) به‌طور کلی، دروازه‌ها نقش مثبتی در احساس ایمنی دارند. بر اساس نتایج برخی نظرسنجی‌ها، وجود دیوارهایی با کنترل دسترسی که مرزهای نمادین آن باعث ایجاد قلمروسازی می‌شود، به احساس امنیت کمک می‌کند (Song & Zhu, 2009)	Hamama & Liu, 2020; Zhang et al., 2020
۲	اندونزی	تاریخچه	توسعه جوامع محصور در اندونزی در اواخر دهه ۱۹۹۰ در منطقه متروپولیتن جاکارتا به عنوان یک نتیجه از فرآیند توسعه عظیم زمین آغاز شد.(Winarso et al., 2015) جاکارتا، بزرگ‌ترین شهر اندونزی، بیشترین تعداد جوامع محصور را ارائه می‌دهد.(Herlambang et al., 2019; Leisch, 2002; Yandi 2015)	Roitman & Recio, 2020
		توسعه	در شهرهای اندونزی، افزایش ناامنی یک عامل ساختاری و دلیلی کلیدی برای رشد جوامع محصور بود. (Leisch, 2002; Roitman & Recio, 2020) تعداد جوامع محصور در اندونزی در حال افزایش است. در دو شهر جاکارتا و یوگیاکارتا، قیمت‌های مقرون‌به‌صرفه‌تر زمین در حومه منجر به گسترش شهری شده است، اما در یک فرآیند «کنترل‌نشده»، زمین‌های کشاورزی به زمین‌های مسکونی تبدیل می‌شود (Firman, 2004)	Bandauko et al., 2022; Roitman & Recio, 2020
		ویژگی	نابرابری درآمد بر جوامع محصور اندونزی اثرگذار بوده است زیرا خانواده‌های با درآمد بالا این نوع مسکن را به عنوان فضاهای مسکونی ترجیح می‌دهند. (Roitman & Recio, 2020) امنیت در میان سه دسته‌بندی اصلی جوامع محصور در اندونزی (موقعیت بالا، سبک زندگی و امنیت) بالاترین اولویت است. (Leisch, 2002)	Roitman & Recio, 2020 Wu & Webber, 2004
۳	انگلستان	تاریخچه	در انگلستان در حدود ۳۰۰ سال پیش از میلاد مسیح برای مقابله با شورش روستائیان، رومیان اولین محوطه محصور اروپا را بنا کردند.(Blakely & Snyder, 1997) اولین جوامع محصور در انگلستان (که قدمت آن‌ها به دروازه میدان سنت جیمز در سال ۱۷۲۶ برمی‌گردد) با از بین بردن حقوق باستانی زمین مشترک ایجاد شدند که نشان‌دهنده پیروزی بخش خصوصی بر منافع عمومی بود.(Blandy, 2006)	Blandy, 2006; جلیلی et al., 2020
		توسعه	رشد اخیر جوامع محصور در انگلستان را نمی‌توان با تغییرات اجتماعی ناشی از فروپاشی جوامع سنتی توضیح داد.(Glasze, 2003) توسعه‌های جوامع محصور در انگلستان از طریق تبدیل میراث‌های تاریخی شامل دروازه‌ها و از طریق ایجاد ساختمان‌های جدید در حال افزایش است (Minton, 2002) اما برای توسعه‌های جوامع محصور از طریق ایجاد ساختمان‌های جدید، زمین کمی برای پروژه‌های ساختمان‌های بزرگ جدید در دسترس است.(Atkinson et al., 2005) این میراث‌های تاریخی شامل دروازه‌ها از نظر معماری متمایز بوده و بیشتر این ساختمان‌ها در ابتدا مسکونی نبودند مثلاً از پادگان‌های سابق، آسایشگاه‌ها، زندان‌ها، مدارس، کارخانه‌ها و بیمارستان‌ها در مکان‌های مختلف، از روستایی تا شهری استفاده شده است. کاربری سابق این ساختمان‌ها معمولاً مستلزم یک دیوار اطراف بود تا امنیت افراد خارجی را تأمین کند.(Otchere, 2022)	Atkinson et al., 2005; Blandy, 2006; Otchere, 2022
		ویژگی	دروازه‌ها به دلیل ارتفاع ناکافی دیوارها و نرده‌ها در دور نگه داشتن جرم و جنایت در انگلستان بی‌اثر هستند،(Armitage et al., 2011) که نشانگر نقش دیوارها و نرده‌های مناسب در امنیت است. افزایش احساس ایمنی در پشت دیوارها و دروازه‌ها یکی از مهم‌ترین دلایل فروش مسکن در داخل جوامع محصور است.(Wilson-Doenges, 2000)	Zhang et al., 2020

1. danweifang

ردیف	کشور	ویژگی	توضیحات	منبع
۴	مصر	تاریخچه	اولین نسل جوامع محصور در مصر چندان موفق نبودند، زیرا برای طبقه متوسط و پایین‌تر ساخته شده بود و سازندگان تمرکز خود را برساخت یک اقامتگاه خوب برای آن‌ها متمرکز کردند؛ اما عامل مهم برای این طبقه متوسط، موقعیت مکانی و ارتباط آن با وسایل حمل‌ونقل عمومی بود؛ بنابراین سازندگان با ساخت سکونتگاه‌ها در محلات حومه و با خدمات بهتر شروع به توسعه بخش خصوصی کردند و طبقات بالای جامعه جذب این ساخت‌وساز شدند با توجه به اینکه عامل مکان بر آن‌ها تأثیر نمی‌گذاشت.(Denis, 2006) در دهه ۱۹۸۰، به دلیل تغییر برخی عوامل اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی، جوامع محصور در مصر و در ابتدا در مناطق ساحلی به وجود آمدند. (Almatarneh, 2013) جوامع محصور در مصر برای جذب مردم برای داشتن سبک زندگی بهتر که خدمات و فعالیت‌هایی که در اوقات فراغت برای کاربرانش ارائه می‌دهد، ایجاد شدند.(Alagamy, 2023)	Alagamy,) Salah &) (2023 (Ayad, 2018
		توسعه	در برخی از کشورها جوامع محصور به عنوان خانه‌هایی برای استفاده فصلی در مناطق ساحلی مانند مصر، کشورهای آمریکای لاتین و اروپا شروع به کار کردند(Salah & Ayad, 2018)	Salah & Ayad,) (2018
		ویژگی	جوامع محصور مصری شباهتی به جوامع ترکیه، ایران و لبنان ندارند، زیرا هنوز اساساً هدف بازار محلی هستند و نسبتاً به روی دنیای خارج باز هستند. آن‌ها بیشتر شبیه جوامع محصور آمریکایی هستند.(Denis, 2006) جوامع محصور مصر را می‌توان بازتابی از روند پیشرونده به سمت خصوصی‌سازی مسکن و غربی شدن خدمات شهری دانست؛ همچنین این جوامع نشان‌دهنده انحصار اجتماعی و سبک زندگی معتبر حومه‌ای هستند که معمولاً از طریق ویژگی‌های معماری منحصربه‌فرد، امنیت، امکانات تفریحی متمایز و امکانات خدماتی به وجود می‌آیند.(Almatarneh, 2013)	Almatarneh,) 2013; Muawad (et al., 2022
۵	عربستان	تاریخچه	یکی از دلایل پیدایش جوامع محصور در عربستان سعودی، ارتباط این جوامع با سنت‌ها و الگوهای قدیمی عربستان است. جوامع محصور در عربستان سعودی را می‌توان تجدید حیات برخی از ویژگی‌های اجتماعی و فضایی برگرفته از شهرهای قدیمی عربستان در نظر گرفت.(Glasze & Alkhayyal, 2002) معرفی جوامع محصور در عربستان سعودی، مانند سایر کشورهای شورای همکاری خلیج‌فارس، به کشف نفت در دهه ۱۹۳۰ برمی‌گردد.(Glasze, 2006) سبک زندگی دلیل اصلی انتخاب جوامع محصور در عربستان سعودی است.(AlQahtany, 2022)	Hammad et al.,) (2024a
		توسعه	توسعه جوامع محصور در عربستان سعودی به دلیل افزایش تمایز سبک زندگی و جهت‌گیری‌های فرهنگی است. (Hammad et al., 2024a)	Hammad et al.,) (2024a
		ویژگی	در عربستان سعودی، ایجاد جوامع محصور نشان‌دهنده نوعی انزوا و جداسازی فضایی در میان گروه‌های مختلف اجتماعی و فرهنگی است. این مناطق محصور شده خصوصی و محافظت شده به تکه‌تکه شدن شهرها کمک می‌کنند و درنتیجه سبب ایجاد محله‌های مستقل متمایز می‌شوند. با توجه به اینکه جوامع محصور ترکیب متنوعی از ملیت‌ها را در خود دارد، تعامل محدود بین ساکنان و جامعه گسترده‌تر، یکپارچگی اجتماعی را با چالش مواجه می‌کند. (Hammad et al., 2024a)	Hammad et al.,) (2024a
۶	اردن	تاریخچه	یکی از دلایل پیدایش جوامع محصور ورود غربی‌ها به همراه خانواده‌هایشان در دهه ۱۹۳۰ همراه با اکتشاف نفت بود. (AlQahtany, 2022) با این حال، ظهور جوامع محصور در اردن پس از سال ۱۹۹۰ به عنوان مسکن خانواده اتفاق افتاد؛ اما ظهور جامعه محصور با مفاهیم امروزی پس از سال ۲۰۰۹ و به دلیل انگیزه‌های مرتبط با تقاضای جامعه متوسط و متوسط بالا که به دنبال سبک زندگی و گوشه‌گیری از جمعیت بودند، مبدل شد.(Al Omari & Al Omari, 2015) ظهور جوامع محصور در اردن در گرو ترجیح گروه اجتماعی خاص بوده است. (Roitman, 2013b)	Hammad et al.,) (2024a
		توسعه	توسعه جوامع محصور در اردن تحت تأثیر دو بعد عمده مالی و اجتماعی بوده و بعد امنیتی اثرات جزئی دارد(Al-Homoud & Al Aswad, 2018) ترجیحات ساکنان نقش مهمی در توسعه جوامع محصور ایفا می‌کند، زیرا آن‌ها به دنبال سبک زندگی مجلل با امکانات استثنایی در مکان‌های مطلوب هستند. (Hammad et al., 2024a)	Hammad et al.,) (2024a
		ویژگی	در اردن، جوامع محصور تلاش می‌کنند تا نیازهای مختلفی مانند امنیت، آسایش و اجتماعی شدن را برآورده سازند. آن‌ها همچنین، نشان‌دهنده ثروت، جایگاه اجتماعی و موفقیت ساکنانشان هستند. جوامع محصور به اختلاف طبقاتی کمک می‌کنند و همچنین بر رشد شهری تأثیر می‌گذارند که به‌طور بالقوه برای محیط طبیعی و اجتماعی مضر است. صرف‌نظر از موقعیت جغرافیایی، ساکنان به دلایل مختلفی مانند پیشینه‌های اجتماعی، قومیت‌ها یا مذاهب گوناگون، نمادگرایی، انحصار، اجتماعی-اقتصادی یا حتی انحصار بودن تمایل به منزوی کردن خود دارند..(Hammad et al., 2024a)	Hammad et al.,) (2024a
۷	قطر	تاریخچه	تاریخچه جوامع محصور در دوحه به اواسط دهه ۱۹۴۰ باز می‌گردد، زمانی که خانواده‌های بازرگانان خانه‌های مسکونی خود را در خط ساحلی جایی که کالاها به آنجا می‌رسید بنا کردند.(Lockerbie, 2018)	Hammad et al.,) (2024a
		توسعه	ترس از جرم و ایمنی و امنیت، انگیزه توسعه جوامع محصور در شهر قدیمی دوحه نبود. (Mahgoub & Khalfani, 2012) با اکتشاف نفت در اواخر دهه ۱۹۵۰ همانند سایر کشورهای نفتی در شورای همکاری خلیج‌فارس، چندین شرکت چندملیتی کارکنان و کارگران خود را به دوحه منتقل کردند. از آن پس در قطر، جوامع محصور برای مقابله با افزایش تقاضای مسکن و به دلیل توسعه اقتصادی در شهر ساخته شد.(Al Shawish, 2015)	Hammad et al.,) (2024a

ردیف	کشور	ویژگی	توضیحات	منبع
۷	قطر	ویژگی	در قطر، جوامع محصور اغلب به عنوان محله‌هایی تلقی می‌شوند که تنوع و تعامل اجتماعی ندارند که این امر منجر به تضعیف حس اجتماع در داخل و خارج از مناطق محصور می‌شود. انحصار این جوامع ممکن است نابرابری‌های اجتماعی را تداوم بخشد و جامعه را بیش‌ازپیش تقسیم کند، در حالی که موانع فیزیکی که دسترسی به فضاهای مشترک را محدود می‌کند، مشارکت جامعه و فرصت‌های تعامل اجتماعی را کاهش می‌دهد. درنتیجه، بافت اجتماعی محله‌ها تحت تأثیر قرار می‌گیرد و انسجام اجتماعی شهر تضعیف می‌شود. در حالی که جوامع محصور ممکن است احساس امنیت را ایجاد کنند، اما می‌توانند سبب ایجاد احساس امنیت کاذب نیز شوند که این امر باعث تقویت شکاف‌های اجتماعی می‌شود.(Hammad et al., 2024a) جوامع محصور در دوحه در وسط شهر و نه در حاشیه ساخته شده‌اند که سبب قطع ارتباط بیشتر محله‌ها و از بین رفتن تعامل عمومی شده است.(Al Shawish, 2015)	Hammad et al.,) (2024a
۸	بحرین	تاریخچه	شهرنشینی و ایجاد جوامع محصور در بحرین، با حرکت گسترده کارگران از شبه قاره هند و متخصصان غربی به دلیل کشف نفت شروع شد. (Salim, 2021)	Hammad et al.,) (2024a
		توسعه	جوامع محصور در بحرین بخشی از روندهای گسترده‌تر شهرنشینی نئولیبرالی هستند که بازتاب بازار رو به رشد املاک و ابتکارات مدرن برنامه‌ریزی این کشور در راستای ورود نیروی کار ماهر خارجی با قراردادهای کوتاه‌مدت در شهرهای نفتی خلیج عربی می‌باشند.(Salim, 2021, 2022)	Salim, 2021,) (2022
		ویژگی	در بحرین، جوامع محصور به تفکیک مسکونی کمک می‌کنند، زیرا تقسیمات اجتماعی در این اجتماعات بر اساس وضعیت اجتماعی-اقتصادی است. جوامع محصور بستری برای ناهمگونی و ناسازگاری فرهنگی فراهم می‌کنند که منجر به پذیرش و مدیریت تفاوت‌های فرهنگی و مذهبی است.(Hammad et al., 2024a) جوامع محصور در بحرین با جوامع محصور دیگر کشورهای عربی متفاوتند، زیرا به‌طور کلی از نظر اندازه کوچک‌تر هستند، امکانات کمتری دارند و استقلال کمتری دارند. (Salim, 2021)	Hammad et al.,) (2024a
۹	ترکیه	تاریخچه	جوامع سرپوشیده در استانبول در آغاز دهه ۱۹۹۰ ظهور کردند و تعداد آن‌ها از آن زمان به بعد افزایش یافت. سیاست‌های جدید در دهه ۱۹۹۰ نه‌تنها ساختار اقتصادی و شهر استانبول را تغییر داد، بلکه منجر به افزایش نابرابری‌های اجتماعی-اقتصادی و تمرکز ثروت در میان گروه‌های پردرآمد شد(Aksoy, 1996). در سال ۲۰۰۰، ۲۰ درصد ثروتمندترین خانواده‌ها ۶۴ درصد از درآمد کل شهر را دریافت کردند. این ثروت جدید و افزایش قطبی شدن اجتماعی-اقتصادی از جمله دلایل اصلی مورد استفاده برای توضیح ظهور جوامع محصور در استانبول هستند. (Aksoy & Robins, 1994)	(Geniş, 2007)
		توسعه	Geniş (2007)استدلال می‌کند که توسعه جوامع محصور در استانبول، با عوامل ساختاری مانند جهانی شدن نئولیبرال مرتبط است.	Bandauko et) (al., 2022
		ویژگی	جوامع محصور در استانبول سبک‌های زندگی و ایدئولوژی‌های «ضد شهر» را تبلیغ و منتشر می‌کند، اما نه لزوماً «ضد شهری». این ایدئولوژی‌های جدید مبنای یک شهرسازی نخبه را نشان می‌دهد که در آن نخبگان شهری می‌توانند قوانین را اعمال کنند و در مکانی با زیرساخت‌ها و خدمات مطلوب زندگی کنند. (Geniş, 2007)	(Geniş, 2007)
۱۰	ایران	تاریخچه	بنیان سیستم طبقه‌بندی طبقانی در زمان ساسانیان متداول بود. در این زمان افرادی که در شار میانی ساکن بودند از طبقه ممتاز اجتماعی – اقتصادی بودند و افرادی که در شار بیرونی ساکن بودند حق ورود به این شار میانی را نداشتند.(Habibi 2007) اولین جامعه محصور در ایران از دهه ۱۳۴۰ در مناطق ساحلی دریای مازندران شکل گرفت و احتمالاً مجموعه مسکونی بهجت‌آباد بود؛ که ناشی از تمایل ساکنان مرفه تهران به اقامت موقت در نواحی خوش آب‌وهوای شمال کشور بود که این مجموعه‌ها به سرعت گسترش یافتند. (Kalantari et al., 2017) از جمله دلایل دیگر شکل‌گیری این جوامع در دهه ۴۰ خورشیدی تصویب لوایح شش گانه و انقلاب سفید و اجرای برنامه‌های عمرانی سوم (۱۳۴۲-۱۳۴۶) و چهارم (۱۳۴۷-۱۳۵۱) بود که سبب ایجاد یک طبقه اجتماعی جدید شده بود. (جلیلی et al., 2020)	Kalantari et) (al., 2017; جلیلی (et al., 2020
		توسعه	در ایران، توسعه جوامع محصور به‌عنوان بخشی از فرآیند توسعه مسکن شهری شناخته می‌شود.(Judd et al., 2019)	Judd et al.,) (2019
		ویژگی	در اجتماع محصور دریاکنار، الگوی ساختش از اصول توسعه شهری پیروی می‌کند و قیمت اراضی در داخل جوامع محصور اختلاف مشخصی با بیرون این جوامع دارد. در دهه ۵۰ خورشیدی استقبال از این جوامع بسیار زیاد بود که سبب توسعه سریع آن‌ها شد و باعث تصویب قوانینی برای کنترل این جوامع شد. در این اجتماعات همگنی اجتماعی نیز مشاهده می‌شود.(Kalantari et al., 2017)	Kalantari et) (al., 2017
		چالش‌ها	از جمله چالش‌های این اجتماعات در ایران دیده نشدن این اجتماعات در طرح‌های توسعه موجود است. همچنین برنامه‌ای برای ساماندهی این اجتماعات محصور تهیه نشده است. خلأهای قانونی سبب به وجود آمدن چالش‌های فراوانی برای این اجتماعات است مثلاً سیستم مدیریتی کلی متمرکز بوده و با قوانین داخلی و سیستم مدیریتی مستقل این اجتماعات محصور تداخل دارد.(Kalantari et al., 2017) در اصل ۳۱ و ۴۳ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، به برابری افراد و وجود فرصت‌های برابر برای تهیه مسکن اشاره شده است. این اصل‌ها می‌تواند یکی از دلایل عدم تصویب قوانین مرتب با این اجتماعات محصور باشد هرچند که با توجه به قیمت این مسکن در این جوامع محصور، همه شهروندان امکان استفاده از آن را ندارند. (جلیلی et al., 2020) در کل، این اجتماعات در سطح کلان نادیده گرفته می‌شوند در حالی که نیاز به اصلاح ساختارهای قانونی و اجرایی به مسکنی موردنیاز برای گروهی خاص از شهروندان هستند.(Kalantari et al., 2017)	Kalantari et) (al., 2017; جلیلی (et al., 2020

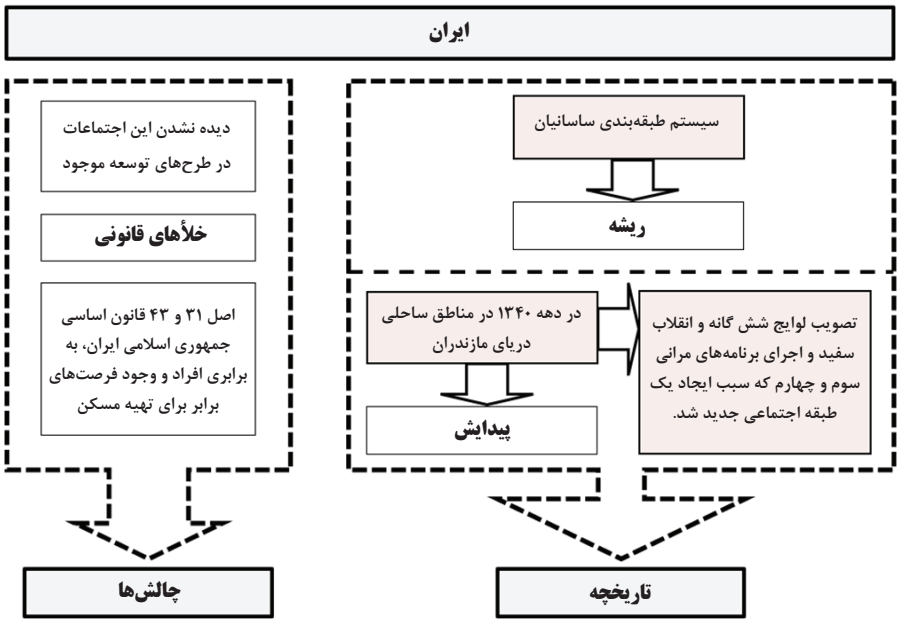

تصویر ۴: تاریخچه و چالش‌های اجتماعات محصور در ایران (منبع: نگارندگان)

مدیریت شهری
فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۷۵ . تابستان ۱۴۰۳
Urban managment
No.75 Summer 2024

روش تحقیق

روش تحقیق این پژوهش ترکیبی از روش‌های توصیفی تحلیلی و استنادی است. تحلیل استنادی یکی از روش‌های تحقیق است که به بررسی استنادها و ارجاعات موجود در آثار مرتبط با یک یا چند حوزه خاص می‌پردازد. این روش به کشف روابط میان نوشته‌های مرتبط کمک می‌کند (صمدی و فدایی ۱۳۹۴) با توجه به نبود تعریفی جامع برای جوامع محصور ما در این پژوهش در ابتدا به بررسی تعاریف موجود پیشین در مقالات پرداختیم. مقالاتی که در آن‌ها به بیان مفهوم، ویژگی و تعریفی از جوامع محصور بیان شده، استفاده شد. روش جمع‌آوری داده‌ها به صورت کتابخانه‌ای است. سپس به ارزیابی ویژگی‌های جوامع محصور پرداخته شد و با اجماع این ویژگی‌ها، به مؤلفه‌هایی که در جوامع محصور اثرگذارند، رسیدیم. پس از آن با بررسی فراوانی این مؤلفه‌ها و پرسش از خبرگان به واکاوی یک تعریف جامع پرداختیم. در بخش آزمون خبرگان، از ۱۰ متخصص در طیف پنج تایی لیکرت درباره میزان اهمیت مؤلفه‌ها و ویژگی‌های به دست آمده از تعاریف و ویژگی‌های جوامع محصور سؤال شد؛ که در انتها با توجه به نظر متخصصین و فراوانی مؤلفه‌ها یک تعریف جامع ارائه شد. هم‌چنینزمون خبرگان روش تحقیق این پژوهش از نظر ماهیت کیفی است.

تصویر ۵: دیاگرام فرآیند پژوهش (منبع: نگارندگان)

یافته‌ها

پس از بررسی تعاریفی که در جدول ۱ مشاهده می‌شود و بر جنبه‌های متفاوت جوامع محصور تأکید می‌کند. تلاش شد تا با در نظر گرفتن کلمات کلیدی موجود در هر تعریف، این ویژگی‌ها در دسته‌هایی طبقه‌بندی شوند. این طبقه‌بندی عبارت است از: جنبه‌های کالبدی – فضایی، اجتماعی- جمعیت شناختی، عملکردی، معنایی و مدیریتی – اقتصادی - حقوقی. در این میان، بیشتر تعاریف بر عناصر کالبدی - فضایی جوامع محصور تأکید می‌کنند و تحلیل فضایی را به پیامدهای اجتماعی- جمعیت‌شناسی، کارکردی، معنایی و مدیریتی-اقتصادی- حقوقی جوامع محصور پیوند می‌دهند. همچنین در تصویر ۶ تقسیم‌بندی مؤلفه‌ها بر اساس استخراجشان از تعاریف یا ویژگی‌ها مشاهده می‌شود.

جدول ۴: دسته‌بندی کلی فاکتورهای موجود در تعاریف جوامع محصور (منبع: نگارندگان)

ردیف	دسته‌بندی کلی	استخراج از	کلمات کلیدی استفاده شده در تعاریف	فاکتورهای کلی
۱	کالبدی – فضایی	تعاریف موجود	ورودی کنترل شده	ورودی کنترل شده
		تعاریف موجود	محصور	محصوریت
		تعاریف موجود	جدایی توسط عناصر فیزیکی	
		تعاریف موجود	مرزها	
		تعاریف موجود	عمدتاً بلندمرتبه	ساختمان بلندمرتبه
		تعاریف موجود	دسترسی محدود	محدودیت دسترسی
		تعاریف موجود	محدود کردن دسترسی	
		تعاریف موجود	دارای منطقه وسیع	گستردگی محدوده
		تعاریف موجود	دور	دور از مرکز شهر
		تعاریف موجود	ایجاد غربالگری بصری	غربالگری بصری
		تعاریف موجود	الگوی شبکه‌های خیابانی	ساختار دسترسی
		تعاریف موجود	دارای فضاهای مشترک	اشتراک فضایی میان ساکنان
۲	عملکردی	تعاریف موجود	اجتماع مسکونی	کاربری مسکونی
		تعاریف موجود	توسعه مسکونی	
		تعاریف موجود	توسعه‌ای از چند سکونتگاه	
		تعاریف موجود	سکونتگاه شهری	
		تعاریف موجود	مسکن	
		تعاریف موجود	نوعی سکونت	
		تعاریف موجود	مناطق مسکونی	
		تعاریف موجود	تبدیل فضای عمومی به خصوصی	خصوصی‌سازی فضای عمومی
		تعاریف موجود	ایجاد حریم خصوصی	
		تعاریف موجود	مناطق مسکونی خصوصی	
		تعاریف موجود	تبدیل فضاهای باز عمومی به فضای بسته	
		تعاریف موجود	فضای خصوصی شده	
		تعاریف موجود	حریم خصوصی	
		ویژگی‌های موجود	قلمرو خصوصی	
		تعاریف موجود	دارای امکانات رفاهی	زیرساخت رفاهی
		تعاریف موجود	دارای خدمات مشترک و امکانات رفاهی	
		تعاریف موجود	دارای تفریحات	
		تعاریف موجود	الگوی کاربری اراضی	الگو کاربری اراضی

ردیف	دسته‌بندی کلی	استخراج از	کلمات کلیدی استفاده شده در تعاریف	فاکتورهای کلی
۲	عملکردی	تعاریف موجود	الگو نوع مسکن	الگوی نوع مسکن
		تعاریف موجود	امکانات مجلل	امکانات مجلل
		تعاریف موجود	جوامع شهری با توسعه سریع	توسعه سریع
		تعاریف موجود	کمک به بازسازی فضای شهری	کمک به بازسازی فضای شهری
۳	معنایی	تعاریف موجود	امنیت	امنیت
		تعاریف موجود	تأمین امنیت ساکنان	
		تعاریف موجود	نفوذ ایدئولوژی ترس و امنیت	
		تعاریف موجود	کیفیت بالاخانه	کیفیت مطلوب مسکن
		ویژگی‌های موجود	محیط زندگی با کیفیت خوب	
		تعاریف موجود – ویژگی‌های موجود	منزوی	انزوای محیطی
		تعاریف موجود	جزایر منزوی	
		تعاریف موجود	به دنبال انزوای فضایی	
		تعاریف موجود	منطقه محدود فضایی	
		تعاریف موجود	طرد اجتماعی	
		ویژگی‌های موجود	تکه‌تکه شدن فضایی	
		تعاریف موجود	بیان فیزیکی تغییرات اجتماعی فرا صنعتی	بیان فیزیکی تغییرات اجتماعی فرا صنعتی
		تعاریف موجود	با هدف ایجاد حس اجتماع	اجتماع‌پذیری
		تعاریف موجود – ویژگی‌های موجود	تفکیک اجتماعی	تفکیک اجتماعی
		تعاریف موجود	کاهش وحدت	
		تعاریف موجود	شرکت در بازتولید اجتماعی در سطوح مختلف	شرکت در بازتولید اجتماعی در سطوح مختلف
		تعاریف موجود	تأثیر بر محله‌های اطراف	تأثیر بر محله‌های اطراف
		ویژگی‌های موجود	عدم مسئولیت و کاهش حس دلبستگی به مکان	عدم مسئولیت و کاهش حس دلبستگی به مکان
		ویژگی‌های موجود	تاب‌آوری	تاب‌آوری
		ویژگی‌های موجود	نابرابری	نابرابری
۴	مدیریتی – اقتصادی – حقوقی	تعاریف موجود	دارای توافق‌نامه قانونی	وجود آیین‌نامه رفتاری
		تعاریف موجود	جلوگیری از نفوذ افراد غیر مقیم	نفوذپذیری غیرعمومی
		تعاریف موجود	تحت نظارت نگهبانان	
		تعاریف موجود	جلوگیری از بازدیدکنندگان ناخواسته	
		تعاریف موجود	شامل هزینه‌های نگهداری اجباری	الزام در پرداخت هزینه‌های نگهداری
		تعاریف موجود	دارای هیئت حاکمه خصوصی	هیئت‌مدیره خصوصی
		تعاریف موجود	توسط توسعه‌دهندگان خصوصی	
		تعاریف موجود	دارای قوانین داخلی	دارای قوانین داخلی
		تعاریف موجود	دارای مکانیزم کنترل خصوصی	کنترل خصوصی
		تعاریف موجود	جلوگیری از ترافیک	کنترل ترافیک

مدیریت شهری
فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۷۵ . تابستان ۱۴۰۳
Urban managment
No.75 Summer 2024

ردیف	دسته‌بندی کلی	استخراج از	کلمات کلیدی استفاده شده در تعاریف	فاکتورهای کلی
۴	مدیریتی – اقتصادی – حقوقی	ویژگی‌های موجود	جهانی‌سازی و سیاست‌های آزادسازی	جهانی‌سازی و سیاست‌های آزادسازی
		ویژگی‌های موجود	انسجام و وحدت جامعه	انسجام و وحدت جامعه
۵	جمعیت شناختی – اجتماعی	تعاریف موجود	محل اقامت ثروتمندان	ساکنان متمول
		تعاریف موجود	برای لایه خاص جامعه	
		تعاریف موجود	جامعه خرد	
		تعاریف موجود	دارای محیط‌های اجتماعی همگن	بافت اجتماعی همگن
		تعاریف موجود	کد رفتار مشترک	
		تعاریف موجود	توسط یک گروه اجتماعی همگن	
		تعاریف موجود	مسئولیت جمعی	مسئولیت‌پذیری جمعی
		تعاریف موجود	داوطلبانه	حضور انتخابی
		تعاریف موجود	به دنبال انزوای اجتماعی	انزوای اجتماعی
		تعاریف موجود	منطقه محدود اجتماعی	
		تعاریف موجود	سبک زندگی منزوی	
		تعاریف موجود	تعریف دارایی	تعریف دارایی
		تعاریف موجود	سبک خاص زندگی	سبک زندگی ویژه

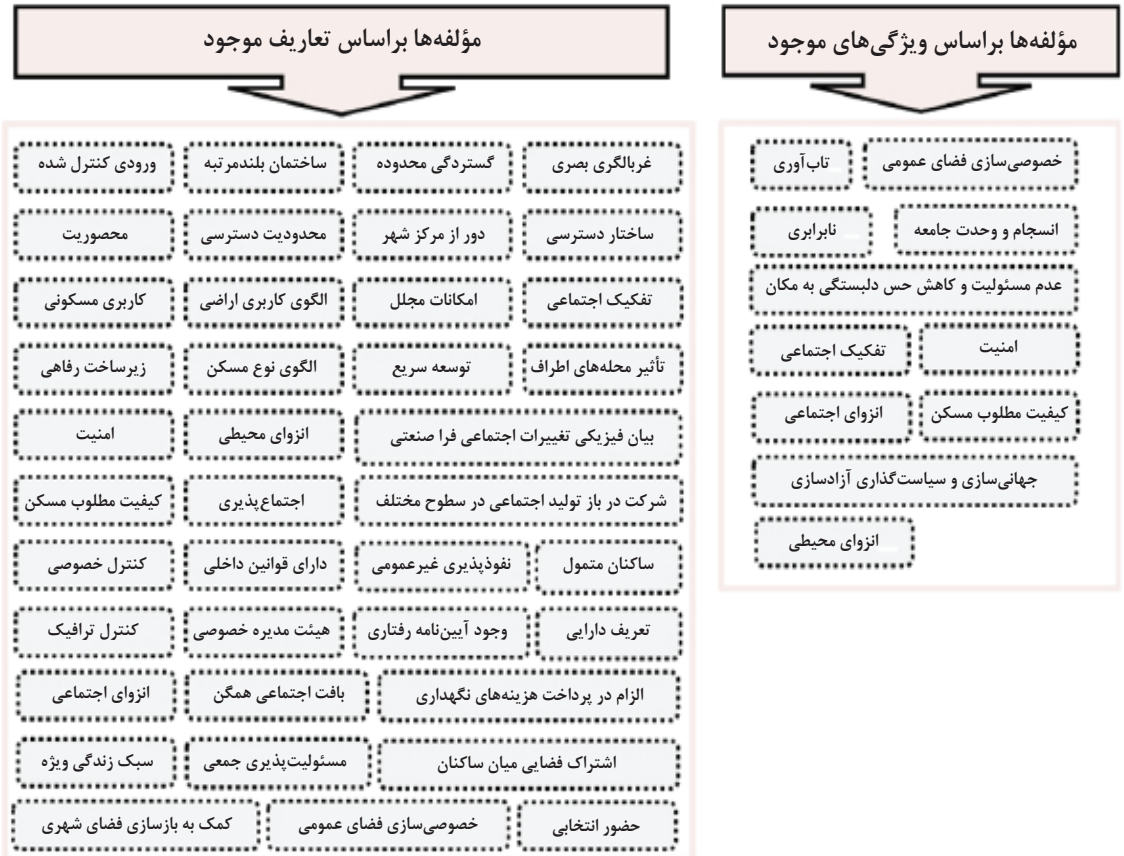

تصویر ۶: جداسازی مؤلفه‌ها بر اساس استناد به تعاریف یا ویژگی‌های موجود (منبع: نگارندگان)

آن‌چنان که پیش‌تر اشاره شد جنبه‌های اصلی جوامع محصور در ۵ دسته کلی قرار گرفتند که ابعاد کالبدی - فضایی بیشترین تأثیر را دارد و همچنین بر دیگر ابعاد تأثیرگذار است. در وهله دوم ابعاد عملکردی می‌تواند مطرح شود که این جنبه با اختلاف اندکی نسبت به جنبه کالبدی – عملکردی است. در حقیقت دو رکن اساسی که در تمامی تعاریف تکرار شده است جنبه‌های کالبدی – فضایی و عملکردی است. پس دو جنبه جمعیت شناختی-اجتماعی و معنایی قرار می‌گیرد که این دو جنبه نیز اختلاف اندکی نسبت به هم و درنهایت ویژگی مدیریتی – اقتصادی- حقوقی است. علیرغم اهمیت جنبه مدیریتی -اقتصادی- حقوقی، در تعاریف کمتر به آن اشاره شده است.

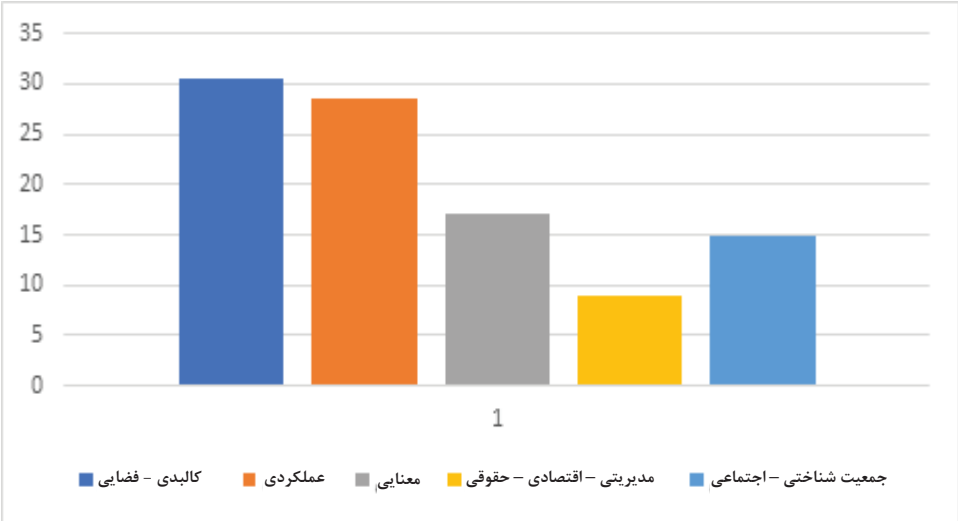

نمودار ۱: فراوانی جنبه‌های اصلی جوامع محصور (منبع: نگارندگان)

به منظور تحلیل و شناخت بهتر جوامع محصور تمامی تعاریف مرور شدند. در بررسی‌های انجام شده، پرتکرارترین ویژگی‌های جوامع محصور عبارتند از: محصوریت، کاربری مسکونی و محدودیت دسترسی. این جوامع با استفاده از عناصر فیزیکی و بصری همانند دیوار، حصار، دروازه‌ها، نرده‌ها و دیگر مصنوعات فیزیکی از فضای بیرون جدا شده‌اند اما تنها عناصر فیزیکی نیستند که می‌توانند سبب محصوریت این جوامع شوند برخی عوامل فیزیکی مانند آب و برخی عوارض طبیعی نیز باعث محصوریت می‌شوند که این عوامل فیزیکی نقشی ثانویه در ایمن‌سازی فضا ایفا می‌کنند. در تصاویر ۷-۸-۹-۱۰ انواع محصوریت مشاهده می‌شوند. به منظور جداسازی، جزایر دارای ویژگی‌های مشترکی با جوامع محصور هستند مانند یک نقطه ورودی مشخص با نگهبان و امنیت بالا، وجود یک پل برای اینکه ساکنان را از فضای عادی بیرون به فضای ویژه داخل منتقل کنند که این امر در کنار محصوریت نشان‌دهنده دسترسی محدود افراد نیز است؛ که این ویژگی‌ها بیشتر به جنبه‌ی کالبدی جوامع محصور اشاره می‌کند و در واقع مهم‌ترین ویژگی این جوامع، مستقل بودن از دیگر قسمت‌های شهر می‌باشد. این ویژگی می‌تواند سبب امنیت، منحصربه‌فرد بودن این جوامع و.. شود؛ بنابراین اعتبار جوامع محصور بیشتر به جنبه‌های کالبدی – فضایی آن‌هاست و این موضوع بیانگر این است که تفکیک شدن این جوامع از دیگر نقاط شهری از ویژگی بارز این جوامع است که به صورت مستقیم با ذات این جوامع در ارتباط است. این قرابت در اسم این جوامع یعنی "جوامع محصور" نیز دیده می‌شود. مهم‌ترین شاخصه پدیدار شدن این جوامع، تفکیک فضایی و تعیین محدوده برای آن‌هاست. هم‌چنین تأکید بر روی کاربری مسکونی این جوامع شده است.

مدیریت شهری
فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۷۵ . تابستان ۱۴۰۳
Urban managment
No.75 Summer 2024

تصویر ۷: حصار سیمی اطراف یک جامعه محصور در مندوزا، آرژانتین (Roitman, 2010)

تصویر ۸: جزایر مستقل محصور جدا شده توسط آب(Rofe, 2006)

تصویر ۹: یک جامعه محصور استاندارد در نزدیکی فینیکس (آریزونا) که توسط یک دروازه خودکار ایمن شده است(Le Goix & Webster, 2008)

تصویر ۱۰: دیوارها در جوامع محصور در مناظر حومه شهر دره کارمل (سن دیگو، کالیفرنیا، ایالات متحده آمریکا) (Le Goix & Webster, 2008)

در رده دوم خصوصی‌سازی فضای عمومی بیشترین فراوانی را داشته است؛ که در واقع به نوعی نتیجه مؤلفه‌های رده اول می‌باشد زیرا که محدودیت دسترسی، می‌تواند سبب ایجاد یک حریم خصوصی برای ساکنان این جوامع شود.

امنیت مؤلفه‌ی پرتکرار بعدی است. این مؤلفه علاوه بر اینکه از مهم‌ترین دلایل رشد و ایجاد جوامع محصور می‌باشد نتیجه دسترسی محدود ساکنان بیرون دروازه‌های این جوامع است. ترس از جرم و جنایت یکی از مهم‌ترین عللی است که افراد را برای امنیت به داخل این دروازه‌ها راغب می‌کند زیرا که نتیجه این امنیت آسایش روانی بیشتر ساکنان است. در رده بعدی ویژگی‌های ورودی کنترل شده، انزوای محیطی، ساکنان متمول و زیرساخت رفاهی بیشترین فراوانی را داشته‌اند. انزوای محیطی نتیجه محصوریت، محدودیت دسترسی و ورودی‌های کنترل شده بوده است. یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های این جوامع ساکنان آن می‌باشند. این ساکنان با توجه به ویژگی‌های خاص این جوامع به آن‌ها جذب شده‌اند. به‌طور مثال در جوامع محصوری که به صورت جزیره هستند، اعتبار ساکنان داخل جزیره به راحتی برای کسانی که از بیرون وارد می‌شوند قابل مشاهده است. این جوامع دارای زیرساخت‌های خدماتی، رفاهی و تفریحی متنوعی تنها برای ساکنان این جوامع می‌باشند تا ساکنان را بی‌نیاز از محیط بیرون کنند که سبب انزوای محیطی ساکنان می‌شود. در رده بعدی ویژگی‌های بافت اجتماعی همگن و انزوای اجتماعی قرار دارد. بافت اجتماعی همگن نتیجه ساکنان متمول و قوانین و ویژگی‌های خاص این جوامع است. نفوذپذیری غیرعمومی و هیئت‌مدیره خصوصی مؤلفه‌های پرتکرار بعدی می‌باشند. یکی از عناصری که ویژگی‌های گفته شده را مدیریت می‌کند، هیئت‌مدیره است. این هیئت‌مدیره کاملاً خصوصی بوده و دولت دخالتی در آن ندارد. نفوذپذیری غیرعمومی نتیجه محصوریت، محدودیت دسترسی و ورودی کنترل شده است.

ویژگی‌های دیگر به صورت تقریبی دارای فراوانی یکسانی می‌باشند؛ که برخی از این ویژگی‌ها برای چند جامعه محصور است و می‌تواند در جامعه‌های محصور دیگر تکرار نشده باشد و مانند دور بودن از مرکز شهر و ساختمان بلندمرتبه، با توجه به محصور بودن این جوامع، غربالگری بصری اتفاق می‌افتد. هم‌چنین این جوامع دارای آیین‌نامه رفتاری و قوانین داخلی می‌باشند که سبب کنترل این جوامع، مسئولیت‌پذیری جمعی و الزام در پرداخت هزینه‌های نگهداری و... می‌شود. ورودی‌های کنترل شده و انزوای محیطی و ویژگی‌های کالبدی این جوامع سبب

تفکیک اجتماعی می‌شود. ساکنان این جوامع حضوری انتخابی و داوطلبانه برای زندگی در این جوامع دارند زیرا که امکانات مجلل، امنیت، سبک زندگی ویژه، کیفیت مطلوب مسکن، زیرساخت‌های رفاهی و... تنها چند مورد از امکانات این جوامع می‌باشد. این جوامع تأثیرهای متفاوتی بر جوامع بیرونی‌شان دارند به‌طور مثال برخی پژوهش‌ها نشان داده است امنیت در بیرون از دیوارهای این جوامع کاهش پیدا می‌کند.

نمودار ۲: فراوانی فاکتورهای جوامع محصور (منبع: نگارندگان)

پس از بررسی تعاریف موجود و به دست آوردن ویژگی‌های موجود در تعاریف به بررسی فراوانی هر ویژگی در تعاریف پرداخته شد. پس از آن ویژگی‌های به دست آمده مورد آزمون خبرگان قرار گرفت. همان‌طور که در تصویر ۱۱ مشاهده می‌شود؛ مؤلفه‌هایی که بیشترین امتیاز را دریافت کرده‌اند مؤلفه‌های ورودی کنترل شده، محصوریت، محدودیت دسترسی، امنیت، تفکیک اجتماعی و نفوذپذیری غیرعمومی بوده‌اند. در وهله بعدی مؤلفه‌های ساختار دسترسی، کاربری مسکونی، خصوصی‌سازی فضای عمومی، انزوای محیطی، دارای قوانین داخلی، کنترل خصوصی، سبک زندگی ویژه، کیفیت مطلوب مسکن، وجود آئین‌نامه رفتاری، الزام در پرداخت هزینه‌های نگهداری، هیئت‌مدیره خصوصی، بافت اجتماعی همگن و انزوای اجتماعی امتیاز بالایی را کسب کرده‌اند. بیشتر ویژگی‌هایی که بیشترین امتیاز را دریافت کرده‌اند مربوط به مؤلفه‌های کالبدی – فضایی بوده است؛ که نشانگر اهمیت محصوریت و کنترل ورودی این مجموعه در مؤلفه‌های مورد بحث است. علاوه بر آن این کنترل و محصوریت سبب امنیت که یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های جوامع محصور است، می‌شود. در کنار این مؤلفه‌ها برخی مؤلفه‌های مدیریتی – اقتصادی – حقوقی نیز امتیاز بالایی دریافت کرده‌اند که این ویژگی‌ها نیز از جمله ویژگی‌هایی است که در تعاریف کمتر به آن اشاره شده است اما از رکن‌های اصلی این جوامع محصور محسوب می‌شود. در وهله بعدی به مؤلفه‌های اشتراک فضایی میان ساکنان، امکانات مجلل، الگوی نوع مسکن، ساکنان متمول، حضور انتخابی و نابرابری اشاره شده است. این قسمت از ویژگی‌ها به قشر مرفهی که از این جوامع استفاده می‌کنند و امکانات و نیازهای ویژه آن‌ها اشاره می‌کند. ویژگی که کمترین امتیاز را دریافت کرده است، ساختمان بلندمرتبه است که این ویژگی در برخی از جوامع محصور دیده می‌شود و بیشتر جوامع محصور توسعه‌ای به صورت افقی داشته‌اند. از دیگر ویژگی‌هایی که امتیاز

مدیریت شهری
فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۷۵ . تابستان ۱۴۰۳
Urban managment
No.75 Summer 2024

کمتری را شامل شده است می‌توان به دور بودن از مرکز شهر، توسعه سریع، کمک به بازسازی فضای شهری، شرکت در بازتولید اجتماعی در سطوح مختلف، تاب‌آوری و جهانی‌سازی و سیاست‌های آزادسازی اشاره کرد. جوامع محصور هم در فضای شهر و هم در خارج از حریم شهر می‌توانند وجود داشته باشند و این ویژگی دور بودن از مرکز شهر به عنوان یک ویژگی الزامی در نظر گرفته نمی‌شود.

تصویر ۱۱: میانگین امتیاز ویژگی‌های جوامع محصور از نظر خبرگان (منبع: نگارندگان)

نتیجه‌گیری

برای بیان یک تعریف واحد، پس از بررسی ویژگی‌های این تعاریف، ویژگی‌های مشترک این تعاریف استخراج شد که در جدول بالا قابل مشاهده می‌شود. این ویژگی‌ها با خبرگان وزن‌دهی شد تا به مهم‌ترین و مؤثرترین ویژگی‌ها دست پیدا کنیم تا به یک تعریف جامع و کامل برسیم. ویژگی‌های مختلف دیگری در هرکدام از تعاریف به چشم می‌خورد که این ویژگی‌ها با توجه به جنبه‌های متفاوتی که هر تعریف به این جوامع نگاه کرده است، تفاوت‌هایی را دارا می‌باشد. هم‌چنین برخی تعاریف، تعاریف پیشین خود را کامل کرده و جنبه‌های متفاوتی را به تعریف قبلی اضافه کرده است. در ادامه به یک تعریف کلی برای این جوامع می‌پردازیم:

«جوامعی محصور جوامعی می‌باشند که از حضور انتخابی ساکنان در یک توسعه مسکونی پدیده آمده‌اند که دسترسی افراد به آن محدود بوده، دارای ورودی کنترل شده و محصور می‌باشند که سبب غربالگری بصری در این جوامع محصور می‌شود. در این جوامع فضای عمومی، خصوصی شده است و زیرساخت‌ها و خدمات رفاهی لوکس برای ساکنان متمول آن به صورت اشتراکی وجود دارد. به جهت ساکنان آن بافت این جوامع همگن بوده و افراد سبک زندگی مختص به خود دارند. این جوامع دارای یک هیئت‌مدیره خصوصی بوده و به همین جهت آئین‌نامه رفتاری و قوانین داخلی خاص خود این جوامع در آن وجود دارد که سبب مسئولیت‌پذیری جمعی است. جوامع محصور سبب ایجاد انزوای اجتماعی و محیطی می‌شوند.»

منابع

- Aksoy, A. (1996). Küreselleşme ve İstanbul'da İstihdam,(çev. Emrehan Zeybekoğlu). İstanbul: Friedrich Ebert Vakfı Yayını.
- Aksoy, A., & Robins, K. (1994). Istanbul between civilization and discontent. New Perspectives on Turkey, 10, 57-74.
- Al-Homoud, M., & Al Aswad, S. (2018). Social Shifts-Living in Gated Communities: A Case of Andalucía, Jordan. International Conference for Sustainable Design of the Built Environment-SDBE London 2018,
- Al Omari, O., & Al Omari, K. (2015). The emergence of the residential gated communities in Jordan. Research Journal of Applied Sciences, Engineering and Technology, 11(3), 293-298.
- Al Shawish, A. (2015). Evaluating the impact of gated communities on the physical and social fabric of Doha City. 12th international postgraduate research conference (IPGRC15,(
- Alagamy, S. F. (2023). The influence of sustainable building of gated communities on the natural environment and the user: the case of Madinaty city. Journal of Engineering and Applied Science, 70(1), 90.
- Almatarneh, R. T. (2013). Choices and changes in the housing market and community preferences: Reasons for the emergence of gated communities in Egypt: A case study of the Greater Cairo Region, Egypt. Ain Shams Engineering Journal, 4(3), 563-583.
- AlQahtany, A. (2022). Evaluating the demographic scenario of gated communities in Dammam metropolitan area, kingdom of Saudi Arabia. Housing, Care and Support, 25(1), 13-30.
- Armitage, R., Monchuk, L., & Rogerson, M. (2011). It looks good, but what is it like to live there? Exploring the impact of innovative housing design on crime. European Journal on Criminal Policy and Research, 17, 29-54.
- Atanga, R. A., Xu, M., Mohammed, A. S., & Bonney, B. (2024). Urban Fragments or Fractals of Resilience? A Systematic Review of Empirical Cases of Gated Communities in Accra, Ghana. World Development Sustainability, 100142.
- Atkinson, R., & Blandy, S. (2005). Introduction: International perspectives on the new enclavism and the rise of gated communities. Housing studies, 20(2), 177-186.
- Atkinson, R., Blandy, S., Flint, J., & Lister, D. (2005). Gated cities of today?: Barricaded residential development in England. Town Planning Review, 76(4), 401-422.
- Atkinson, R., & Flint, J. (2004). Fortress UK? Gated communities, the spatial revolt of the elites and time–space trajectories of segregation. Housing studies, 19(6), 875-892.
- Bandauko, E., Arku, G., & Nyantakyi-Frimpong, H. (2022). A systematic review of gated communities and the challenge of urban transformation in African cities. Journal of Housing and the Built Environment, 37(1), 339-368.
- Benediktsson, M. O. (2018). Where inequality takes place: a programmatic argument for urban sociology. City & Community, 17(2), 394-417.
- Blakely, E. J., & Snyder, M. G. (1997). Fortress America: gated communities in the United States. Brookings Institution Press.
- Blandy, S. (2006). Gated communities in England: historical perspectives and current developments. GeoJournal, 66(1), 15-26.
- Borsdorf, A., Hidalgo, R., & Sánchez, R. (2007). A new model of urban development in Latin America: The gated communities and fenced cities in the metropolitan areas of Santiago de Chile and Valparaíso. Cities, 24(5), 365-378.
- Breetzke, G. D., Landman, K., & Cohn, E. G. (2014). Is it safer behind the gates? Crime and gated communities in South Africa. Journal of Housing and the Built Environment, 29, 123-139.
- Breitung, W. (2012). Enclave urbanism in China: Attitudes towards gated communities in Guangzhou. Urban geography, 33(2), 278-294.
- Caldeira, T. P. (2000). City of walls: crime, segregation, and citizenship in São Paulo. Univ of California Press.
- Caldeira, T. P. (2012). " Fortified Enclaves: The New Urban Segregation": From Public Culture (1996). In The urban sociology reader (pp. 405-413). Routledge.
- Davis, M. (2006). City of quartz: Excavating the future in Los Angeles. Verso Books.
- Denis, E. (2006). „Cairo as Neo-Liberal Capital? From Walled Cities to Gated Communities ". Cairo Cosmopolitan: Politics, Culture, and Urban Space in the New Globalized Middle East, 47-72.
- Durington, M. (2009). Suburban fear, media and gated communities in Durban, South Africa. Home Cultures, 6(1), 71-88.
- Firman, T. (2004). New town development in Jakarta Metropolitan Region: a perspective of spatial segregation. Habitat international, 28(3), 349-368.
- Foldvary, F. E. (1994). Public goods and private communities. Books.
- Geniş, Ş. (2007). Producing elite localities: The rise of gated communities in Istanbul. Urban studies, 44(4), 771-798.

Urban studies, 56(4), 627-648.
- Hirt, S. A. (2012). Iron curtains: Gates, suburbs and privatization of space in the post-socialist city (Vol. 27). John Wiley & Sons.
- Huang, Y. (2006). Collectivism, political control, and gating in Chinese cities. Urban geography, 27(6), 507-525.
- Huang, Y., & Low, S. M. (2008). Is gating always exclusionary? A comparative analysis of gated communities in American and Chinese cities. Urban China in transition, 182-202.
- Ibrahim, I. G., Elzammly, H., & Soliman, M. (2011). Identification of gated communities in Egypt. Proc. on The Future of Gated Communities, Ministry of Housing and Urban Communities Housing and Building National Research Center, 1-13.
- Judd, B., Einifar, A., Madani, R., & Jalili, M. (2019). The physical factors affecting the social livability of gated communities: a case study of gated communities in Tehran.
- Judd, D. (1991). The rise of the new walled cities. Maxine Goodman Levin College of Urban Affairs, Cleveland State University.
- Kalantari, S., Rafieian, M., Aghasafari, A., & Kalantari, H. (2017). Gated Communities: Problems and Solutions, Case Study: Darya-Kenar Gated Community. Armanshahr Architecture & Urban Development, 10(19), 217-233. https://www.armanshahrjournal.com/article_50493_a9e94e5868b92ec6cbe7fb2db468b019.pdf
- Landman, K. (2006). Privatising public space in post-apartheid South African cities through neighbourhood enclosures. GeoJournal, 66(1), 133-146.
- Lang, R. E., & Danielsen, K. A. (1997). Gated communities in America: Walling out the world? Housing policy debate, 8(4), 867-899.
- Le Goix, R. (2003). Les" Gated Communities" aux Etats-Unis. Morceaux de villes ou territoires à part entière? Université Panthéon-Sorbonne-Paris I.[
- Le Goix, R. (2013). Gated communities: Sprawl and social segregation in Southern California. In Gated communities (pp. 131-151). Routledge.
- Le Goix, R., & Webster, C. J. (2008). Gated communities. Geography compass, 2(4), 1189-1214.
- Leisch, H. (2002). Gated communities in Indonesia. Cities, 19(5), 341-350.
- Lemanski, C., Landman, K., & Durington, M. (2008). Divergent and similar experiences of 'gating'in South Africa: Johannesburg, Durban and Cape Town. Urban Forum,
- Lemanski, C., & Oldfield, S. (2009). The parallel claims of gated communities and land invasions in a Southern city: polarised state responses. Environment and Planning A, 41(3), 634-648.
- Ghonimi, I., El Zamly, H., Khairy, M., & Soilman, M. (2011). The Contribution Of Gated Communities To Urban Development In Greater Cairo Region, New Towns. Journal of Al Azhar University, Engineering Sector, 13(6), 33-52.
- Giddings, B., Almehrej, M., & Cresciani, M. (2023). The dilemma of Saudi Arabian homes in Riyadh. Space and Culture, 26(1), 4-22.
- Glassner, B. (1999). The construction of fear. Qualitative sociology, 22, 301-309.
- Glasze, G. (2003). Segmented governance patterns—fragmented urbanism: the development of guarded housing estates in Lebanon. The Arab world geographer, 6(2), 79-100.
- Glasze, G. (2006). Segregation and seclusion: the case of compounds for western expatriates in Saudi Arabia. GeoJournal, 66(1), 83-88.
- Glasze, G., & Alkhayyal, A. (2002). Gated housing estates in the Arab world: case studies in Lebanon and Riyadh, Saudi Arabia. Environment and Planning B: Planning and Design, 29(3), 321-336.
- Gooblar, A. (2002). Outside the walls: Urban gated communities and their regulation within the British planning system. European Planning Studies, 10(3), 321-334.
- Gottdiener, M., Hohle, R., & King, C. (2019). The new urban sociology. Routledge.
- Güzey, Ö. (2014). Neoliberal urbanism restructuring the city of Ankara: Gated communities as a new life style in a suburban settlement. Cities, 36, 93-106.
- Habibi , M. (2007). From Town to City: A Historical Analysis of the Meaning of the City and Its Form, [Az Shar ta Shahr]. Tehran University Press.
- Halberg, M. (2001). Gated communities: Do they raise residents' expectations and increase liability for associations. Journal of Community Association Law, 4(1.(
- Hamama, B., & Liu, J. (2020). What is beyond the edges? Gated communities and their role in China's desire for harmonious cities. City, Territory and Architecture, 7(1), 13.
- Hammad, A., Li, M., & Vrcelj, Z. (2024a). The infectious divide: a comparative study of the social impact of gated communities on the surrounding in the middle East. Journal of Housing and the Built Environment, 1-27.
- Hammad, A., Li, M., & Vrcelj, Z. (2024b). The Rise of Gated Communities in Amman from the Old to the Modern: Socio-Spatial Impact on the Surrounding. International Journal of Sustainable Development & Planning, 19(2.(
- Herlambang, S., Leitner, H., Tjung, L. J., Sheppard, E., & Anguelov, D. (2019). Jakarta's great land transformation: Hybrid neoliberalisation and informality.

- Newman, O. (1997). Creating defensible space. Diane Publishing.
- Otchere, G. K. (2022). Key Drivers of Gated Community Developments. Case Study: Greater Accra Region, Ghana and London, UK RMIT University.[
- Pow, C.-P. (2009). Gated communities in China: Class, privilege and the moral politics of the good life. Routledge.
- Qian, J. (2014). Deciphering the prevalence of neighborhood enclosure amidst post-1949 Chinese Cities: A critical synthesis. Journal of Planning Literature, 29(1), 3-19.
- Qureshi, H. (2023). Gated Communities as A Living Choice in the Global South: A Qualitative Review of the Physical and Socio-Economic Features. Journal Architecture & Planning, 35(4.(
- Rofe, M. W. (2006). New landscapes of gated communities: Australia's Sovereign Islands. Landscape Research, 31(3), 309-317.
- Roitman, S. (2008). Urban Social Group Segregation: A Gated Community in Mendoza, Argentina University College London]. London.
- Roitman, S. (2010). Gated communities: definitions, causes and consequences. Proceedings of the Institution of Civil Engineers-Urban Design and Planning, 163(1), 31-38.
- Roitman, S. (2013a). Close but divided: How walls, fences and barriers exacerbate social differences and foster urban social group segregation. Housing, Theory and Society, 30(2), 156-176.
- Roitman, S. (2013b). Who segregates whom? The analysis of a gated community in Mendoza, Argentina. In Gated Communities (pp. 112-130). Routledge.
- Roitman, S., & Recio, R. B. (2020). Understanding Indonesia's gated communities and their relationship with inequality. Housing studies, 35(5), 795-819.
- Sadrmousavi , M. S., Pourmohamadi , M. R., & Azar , A. (2015). STUDYING THE VITALITY RATE IN GATED COMMUNITIES (THE CASE STUDY OF TABRIZ). Indian Journal of Fundamental and Applied Life Sciences 5, 3034-3037.
- Salah, N. M., & Ayad, H. M. (2018). Why people choose gated communities: A case study of Alexandria metropolitan area. Alexandria engineering journal, 57(4), 2743-2753.
- Salcedo, R., & Torres, A. (2004). Gated communities in Santiago: wall or frontier? International Journal of urban and regional research, 28(1), 27-44.
- Salim, Z. (2021). Gated communities in Bahrain: Historical and urban geographies. Human Geographies, 15(2), 147-167.
- Salim, Z. (2022). Placing social networks: A case study of female gated community residents in Bahrain. Habitat international, 126, 102557.
- Li, M., & Xie, J. (2023). Social and spatial governance: the history of enclosed neighborhoods in urban China. Journal of Urban History, 49(4), 723-744.
- Lockerbie, J. (2018). The old buildings of Qatar. In.
- Low, S. (2004). Behind the gates: Life, security, and the pursuit of happiness in fortress America. Routledge.
- Low, S. (2006). Towards a theory of urban fragmentation: A cross-cultural analysis of fear, privatization, and the state. Cybergeo: European Journal of Geography.
- Low, S., Donovan, G. T., & Gieseking, J. (2012). Shoestring democracy: Gated condominiums and market-rate cooperatives in New York. Journal of Urban Affairs, 34(3), 279-296.
- Low, S. M. (2001). The edge and the center: Gated communities and the discourse of urban fear. American anthropologist, 103(1), 45-58.
- Mahgoub, Y., & Khalfani, F. (2012). Sustainability of gated communities in developing countries. Developing Country Studies, 2(6), 53-63.
- Mantey, D. (2017). Social consequences of gated communities: The case of suburban Warsaw. The Professional Geographer, 69(1), 151-161.
- Manzi, T., & Smith-Bowers, B. (2013). Gated communities as club goods: segregation or social cohesion? In Gated communities (pp. 152-166). Routledge.
- Marcuse, P. (1997). The ghetto of exclusion and the fortified enclave: new patterns in the United States. American behavioral scientist, 41(3), 311-326.
- McKenzie, E. (1994). Privatopia: Homeowner associations and the rise of residential private government. Yale University Press.
- McKenzie, E. (2013). Constructing the Pomerium in Las Vegas: a case study of emerging trends in American gated communities. In Gated communities (pp. 1-17). Routledge.
- Miao, P. (2003). Deserted streets in a jammed town: The gated community in Chinese cities and its solution. Journal of Urban Design, 8(1), 45-66.
- Minton, A. (2002). Building balanced communities: the US and UK compared. RICS.
- Molin, E. J. (2011). Conjoint analysis. In The measurement and analysis of housing preference and choice (pp. 127-155). Springer Netherlands Dordrecht.
- Muawad, A. S., Moussa, R. R., & Guirguis, M. N. (2022). The Impact of Residential Gated Compounds on Quality of Life in Egypt. Civ. Eng. Archit, 10, 1718-1724.
- Newman, O. (1973). Defensible space: Crime prevention through urban design. Collier Books New York.

- Shamsuddin, S., Zaini, K., & Sulaiman, A. B. (2014). Effectiveness of gated communities in providing safe environments for children's outdoor use. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 140, 77-85.
- Song, W., & Zhu, X. (2009). China gated communities: The negative social effects of social differentiation. City Planner (Guihuashi), 11, 82-86.
- Soyeh, K. W., Asabere, P. K., & Owusu-Ansah, A. (2021). Price and rental differentials in gated versus non-gated communities: The case of Accra, Ghana. Housing studies, 36(10), 1644-1661.
- Svampa, M. (2001). Los que ganaron: la vida en los countries y barrios privados. Editorial Biblos.
- Svampa, M. (2004). La brecha urbana: countries y barrios privados.
- Thuillier, G. (2000). Les quartiers enclos à Buenos Aires: quand la ville devient country. Cahiers des Amériques latines(35), 41-56.
- Touman, A. H. (2002). Gated communities: Physical construction or social destruction tool. Grenoble, University Pierre Mendes France.
- Vesselinov, E., Cazessus, M., & Falk, W. (2007). Gated communities and spatial inequality. Journal of Urban Affairs, 29(2), 109-127.
- Wanas, A. F., Moustafa, Y. M., & Murshed, S. M. (2014). Social cohesion in Cairo: toward a better understanding of the potential role of urban design. Journal of Engineering and Applied Science, 61(1), 1-24.
- Webster, C. (2001). Gated cities of tomorrow. Town Planning Review, 72(2), 149-170.
- Webster, C. J., Wu, F., & Zhao, Y. (2006). China's modern walled cities. Private cities: Local and global perspectives.
- Wilson-Doenges, G. (2000). An exploration of sense of community and fear of crime in gated communities. Environment and Behavior, 32(5), 597-611.
- Winarso, H., Hudalah, D., & Firman, T. (2015). Peri-urban transformation in the Jakarta metropolitan area. Habitat international, 49, 221-229.
- Wood, J., & Dupont, B. (2006). Democracy, society and the governance of security. Cambridge University Press.
- Wu, F. (2013). Rediscovering the'gate'under market transition: from work-unit compounds to commodity housing enclaves. In Gated communities (pp. 47-66). Routledge.
- Wu, F., & Webber, K. (2004). The rise of "foreign gated communities" in Beijing: Between economic globalization and local institutions. Cities, 21(3), 203-213.
- Yandi , O. (2015, March 16–18). Residential area in suburban Indonesia today: Conflicts and the new pattern of residential segregation The 5th International Conference of Jabodetabek Study Forum, Bogor, Indonesia.
- Yip, N. M. (2012). Walled without gates: Gated communities in Shanghai. Urban geography, 33(2), 221-236.
- Zhang, S., Tang, J., Li, W., & Zheng, G. (2020). Does gating make residents feel safer? Evidence from the gated villages of Beijing. Cities, 101, 102676.
- جلیلی، م.، عینی فر، ع.، مدنی، ر؛ و جاد، ب. (۲۰۲۰). محله‌های محصور: پیدایش، گسترش، گونه‌ها و پیامدها. معماری و شهرسازی ایران (JIAU), 11(1), 249-267. https://doi.org/10.30475/isau.2020.228678.1401
- صمدی , ل؛ و فدایی , غ. (۱۳۹۴). تحلیل استنادی به‌مثابه روش تحقیق. پژوهش‌نامه علم‌سنجی، ۱(۲), ۷۰-۵۱.
- عواد، ع. ع.، عبدالرحمن، ع.، حامد و سیبویهٔ، م. (۲۰۱۵). الاستدامهٔ الاجتماعیهٔ للمجتمعات المسورهٔ قیاس الارتباطات الوظیفیهٔ والاجتماعیهٔ بالمجتمعات المحیطهٔ Social sustainability of gated communities Measuring social and functional interrelations with urban surroundings. Journal of Urban Research, 15(1), 44-59.